

Universitätsbibliothek Wuppertal

Xenophontis, Philosophi Et Imperatoris Clarissimi, Qvae Exstant Opera

Xenophon

Francofurti, 1596

Lacedaemoniorum respublica

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-331](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-331)

hac etiam in parte quiddam diuersum statuit. Quippe sanxit, pudore virum præpediri debere, quo minus ad vxorem vel ingrediens, vel egrediens, ab aliis conspiciatur. Hoc modo si consuefcant, maiori eos erga se desiderio teneri necesse est; & fœtus, si qui producantur, fieri robustiores, quam si fatietas inter eos obrepit. Præterea potestate adempta, ne quiuis vxores ducerent, quum ipsis lubitum esset; iussit, vt dum vigerent corpora, matrimonia contraherent, idq; non minus ad rectam procreandi rationem conducere putabat. Quod si vsuueniret, vt vetulus vxorem iuuenulam haberet: quia complures in hac ætate videbat esse, qui vxores diligentissime custodiant, etiam hac in parte contrarium quiddam statuit. Iussit enim, vt hic senex eo viro, quem ob corporis & animi dotes suspiceret, ad vxorem adducto, subolem susciperet. Quod si quis feminæ coniugium auersaretur, ac nihilominus præstantium liberorum cupidus esset: etiam huic lege permisit, vt quamcumq; fecundam & indolis generosæ conspexisset, eius marito persualione suam in sententiam adducto, ita deinde prole ex ea procrearet. Atq; huiusmodi multa concessit. Etenim hac ratione feminæ binas domos occupant, & mariti earum liberis suis fratres adiungunt, qui in generis quidem ac virium societatem veniunt, a facultatibus tamen excluduntur. Hoc modo quum de procreatione subolis statueret aliud, quam ceteri, num Sparta viros tam proceritate, quâ robore præstantes produxerit; consideret, qui volet. Equidem quia de procreatione dixi, etiam vtriusq; sexus institutionem exponam. Ex Græcis ergo ceteris ij, qui rectissime liberos suos instituere se aiunt, vbi primum pueri norunt ea, quæ dicuntur intelligere; mox seruos eis pædagogos præficiunt, mox eos ad magistrorum ludos mittunt; vt & litteras, & musicâ, & quæ ad palæstram pertinet, discant. Præterea puerorum pedes calceis teneriores reddunt, & corpora vestium mutationibus ad mollicie consuefaciunt; cibi modum ventre metiuntur. Lycurgus autem pro eo, quod illi seorsum singulis seruos pædagogos præficiunt, virum eis præesse cum imperio voluit, ex illorum numero, qui magistratus summos obeunt. Huic a puerorum gubernatione pædonomi est inditum nomen, cui quidem potestatem plenam colligendi pueros concessit, & eosdem puniendi grauius; inspectanti, an quis nequiter agat,

Educandi ratio a Lycurgo in summa.

al. colloquandi

καὶ τὸ τε τὰναντία ἔγνω. ἔθηκε γὰρ, αἰδεῖσθαι μὲν εἰσιόντα ὀφθαλμοῖς, αἰδεῖσθαι δὲ ἐξίοντα. οὕτω δὲ στυόντων, ποθητοτέρως μὲν αἰσθησθῶν αὐτῶν ἔχον, ἔρω μὲν ἔμετρεα δὲ γίγνασθαι ἢ εἴ τι βλαστῶσιν, οὕτω μᾶλλον, εἴ πῃ εἴη ἀφ' ἑαυτοῦ ἀλλήλων εἶεν. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ ἀποπαύσας τὸ ὅποτε βούλοιντο ἕκαστοι γυνῶνα ἀγαθὰ, ἔταξεν ἐν ἀκμῆς τῶν σωματῶν τὸς γάμους ποιεῖσθαι, καὶ τὸ το συμφέρον τῆ δὴ γυνῆ νομίζων. εἴγε μὲν τοῖς συμβαίη γυναικῶν νέαι ἔχον, ὁρῶν τὸς τηλικούτους φυλάσσειν μάλιστα τὰς γυνῶνας, τὰναντία καὶ τὸς ἐνόμισε. τὰ γὰρ πρὸς οὕτῃ ἐποίησεν, ὁποῖς ἀνδρὸς σῶμα τε καὶ ψυχὴ ἀγαθεῖν, τὸ τὸν ἐπαρῶν τεκνοποιῆσθαι. εἰ δὲ τις αὐτῶν γυναικὶ μὲν συνοικεῖν μὴ βούλοιο, τέκνων δὲ ἀξιολόγων ἐπιθυμῆν, καὶ τὸ τὸ νομιμὸν ἐποίησεν, ἵνα πῃ αὐτῶν τεκνον ἢ γυναικῶν ὄρων, πείσαντα τ' ἔχοντα, ἐκ τούτης τεκνοποιῆσθαι. καὶ πολλὰ μὲν τοιαῦτα συνεχώρη. αἵ τε γὰρ γυνῶνες διττοῖς οἴκοις βέβηλονται κατεχθῶν, οἵ τε ἀνδρες ἀδελφοῖς τοῖς παισὶ πρὸς λαμβάνειν, οἵ τ' ἄλλοις καὶ τ' διωόμεως κρηνωνοδοῖ, τῶν δὲ χρημάτων οὐκ ἀπιοικεῖται. πρὸ μὲν δὴ τεκνοποιίας οὕτω τὰναντία γυνῶν τοῖς ἄλλοις, εἴ τι ἄγε φέροντας ἢ καὶ μέγιστος καὶ μέγιστος καὶ κατ' ἰσχυρὸν ἀνδρας τῆ σπάρτη ἀπέτελεσεν, ὁ βελοδρόμος ἐπισημαίτω. ἐγὼ μὲν τοῖς ἐπεὶ καὶ πρὸς ἡμέρας δὲ ἡγήμην, βελοδρόμος καὶ πῶν παιδείαι ἕκαστων σαφιλίστη. τὸ μὲν τοῖς ἄλλων ἐλλείων οἱ φάσκοντες ἕλματα τὸς ἡς παιδῶν, ἐπεδὸν τὰ γὰρ αὐτοῖς οἱ παῖδες τὰ λεγόμενα ξυμῶσιν, δὴ τὸ μὲν ἐπ' αὐτοῖς παιδαγωγῶν τ' ἑκάστον ἐφιστάσθαι, δὴ τὸς ἢ πέμπουσιν εἰς διδασκάλων, μαθησομένους καὶ γράμματα, καὶ μουσικῶν, καὶ τὰ ἐν παλαίστρᾳ. πρὸς δὲ τούτοις, τῶν πᾶσιν πόδας μὲν ὑποδήμασιν ἀπαλιώσιν, σῶματα δὲ ἱματίων μεταβολαῖς ἀφ' ἑαυτοῦ οἱ τὸ γέ μὲν αὐτοῖς γαστέρα μέτρον νομίζουσιν. ὁ δὲ Λυκούργος αὐτῶν μὲν τὸ ἴδιον ἕκαστος παιδαγωγῶν δούλοισι ἐφιστάσθαι, αἰδρα ἐπέστησε κατὰ τὴν αὐτῶν, δὲ ὡς πρὸς αἱ μέγισται δὲ καὶ κατὰ τὴν ὅς δὴ καὶ παιδονόμος καλεῖται. τὸν δὲ κύνειον ἐποίησεν καὶ τ' ἀθεοῖσιν τὸς παῖδας, καὶ ὅτι σκοπεῖται εἰ τις ῥαδουρῶσιν, ἰσχυρῶς καλεῖται. ἔδωκεν

τίτῃ

δεξα

ἕκαστο

καθίστη

ἔδωκεν αὐτῶν καὶ τῶν ἠβώντων μαστιγφόρους, ὅ-
 πως τιμωροῦν ὅτε δέοι· ὥστε πολλὸν μὲν αἰ-
 δῶ, πολλὸν δὲ πείθω ἐκείνη συμπαρῆσαι. αἰτί γε
 μὲν ἔπαλιώφην τῶν πόδας ὑποδήμασιν,
 ἔταξεν αὐτοὺς ποδῶν κρετιώειν· νομίζων, εἰ
 τῶν ἀσκήσαν, πολὺ μὲν ῥᾶον αὐτοὺς ὀρθὰ δε-
 βαίνην, ἀσφαλές ἐστιν ἡ ὑπερῆ καταβαίνην,
 καὶ πηδῆσαι, καὶ τὸ αἰθροῖν, καὶ δραμῆν ἴατ-
 τον αὐτοὺς ποδῶν, εἰ ἡσυχῶς εἴη τῶν πόδας, ἢ
 ὑποδεδεμένον. καὶ αἰτί γε τῶν ἱματίοις Δρα-
 γρύπτεας, ἐνόμισεν εἰς ἱματίω δι' ἑτέρας πορο-
 εἰς ἱματίω νομίζων ἔπειτα καὶ πρὸς ψυχῆν, καὶ πρὸς
 θάλαππᾶ μῆνον αὐτῶν ἀσκήσαν. οἷον γε
 τὸ μὲν ἔταξε ποδῶν ἔχοντα συμβαλῶν τὸν
 ἀρρένα, ὡς ὑπὸ πλησμονῆς μὲν μήποτε βα-
 ρυνέσθαι, τῶν δὲ ἐνδεεστερώς Δράγην μὴ ἀπεί-
 ρως ἔχον νομίζων τῶν οὕτω παιδολομῶν
 μᾶλλον μὲν αὐτῶν δυνάσθαι, εἰ δεήσθην, τὸ ἀσι-
 τήσαντας ἐπιποιήσαι, μᾶλλον δὲ αὐτῶν, εἰ τῶν ἀλ-
 γελῆν, ἀπὸ τῶν αὐτῶν οἷον πλείω χρόνον ἐπι-
 ταπῶν, ἢ πῶν δὲ αὐτῶν δυνάσθαι, ἀχερέσει
 ἐπὶ τῶν ποδῶν ἔχον βράμα. καὶ ὑψηλοτέρως
 δὲ αὐτῶν Δράγην. καὶ εἰς μῆκος αὐτῶν αἰεταῖα τῶν
 ῥαδιὰ τὰ σώματα ποιῶν ἐπιπῶν μᾶλλον συλ-
 λαμβανῶν ἡγήσατο, ἢ τῶν Δραπλατῶν σῶσαι
 οἷον. ὡς δὲ μὴ ὑπολιμοῦ ἀγῶν αὐτῶν πείθειν,
 ἀσκήσαν μὲν αὐτοῖς ἐκ ἔδωκε λαμβαν-
 ῶν αὐτῶν δυνάσθαι, κλέπειν δὲ ἐφῆκεν ἐστὶν αὐτῶν
 λιμοῦ ἐπικουσῶν. καὶ ὡς μὲν οὕτω ἀπορῶν
 ὅ, πῶν δὲ, ἐφῆκεν αὐτῶν: γε μὴ χερῶν αὐτῶν
 ἐπιπῶν, ἐπὶ δὲ αὐτῶν ἀγῶν. δῆλον δὲ, ὅτι
 τῶν μέλλοντα κλεπῶν, καὶ νυκτὸς ἀγῶν
 δὲ, καὶ μὲν ἡμέραν ἀπατῶν καὶ ἐνδρόφην, καὶ
 κατασκόπους δὲ ἐπιμαρῶν τῶν μέλλοντα πῶν
 ἔσθαι. ταῦτα οὖν δὲ πῶν δὲ δυνάσθαι μῶν
 χερῶν τῶν ἐπιπῶν βουλόμῶν τῶν
 ὑποδῶν ποιῶν, καὶ πολεμικῶν τῶν, οὕτως ἐ-
 παιδῶν. εἰποι δὲ αὐτῶν τίς τί δῆτα, εἰ τῶν
 ὅ κλέπειν ἀγῶν ἐνόμιζε, πολλὰς πῶν
 ἐπέβαλλε τῶν ἀλιχομῶν; ὅτι, φημὶ ἐγὼ, καὶ
 πῶν ὅσα ἀνθρώποι διδάσκει, καὶ ἔσθαι τῶν
 μὴ καλῶς ὑποπῶν. καὶ οἱ οὖν τῶν ἀ-
 λιχομῶν, ὡς κακῶς κλέπειν, τιμωροῦν.
 καὶ ὡς πλείους δὲ ἀπάσαι τῶν παρ' ὀρθίας
 καλῶν θεῶν, μαστιγῶν τῶν δὲ οἷον ἐπέταξε·
 set, si qui plurimum tritici raperent: eos tamen ab aliis ad aram* Orthiæ flagris cedi iussit.

A Eidem ex ephelis quosdam, qui flagella
 gestarent, adiunxit: ut quum res posceret,
 pœnas pueris irrogarent. Quo factum, ut
 magnum verecundiæ, magnum in pueris
 obœdientiæ studium esset. Pro eo vero,
 quod alij calceis pedes emollirent; iussit, ut
 nuditate pedes duriores efficerent. Existi-
 mabat enim futurũ, si ad hoc semet exerci-
 tarent, ut multo facilius ardua loca cõscen-
 derent, per decliua tutius descenderent,
 exsilirent, prosilirent, currerent discalcea-
 ti, si quidem pedes adsuefecissent, multo
 B expeditius, quam calceati. Itidem pro eo,
 quod illi vestibus ad molliciem se compa-
 rabant; statuit, ut ad vnum se vestimentum
 anno toto adsuefaceret: quod putaret hac
 ipfos ratione tum ad frigora, tum calores
 rectius instructos fore. Cibi τ tantum ma-
 sculo sumendum censuit, ut præ repletio-
 ne nõ grauetur, & penuriam cibi aliquam
 tolerandi non ignarus sit. Existimabat e-
 nim illos, qui sic instituerentur, magis, ubi
 vsus ita posceret, labores sine cibo tolera-
 turos; magisque futurum, ut si esset im-
 peratum, ab eodem cibo longius ad tem-
 C pus abstinendo durarent, minus obsonij
 requirerent, quamuis escam denique faci-
 lius admitterent. Præterea putabat alimẽ-
 tum, quod corpora gracilia potius effice-
 ret, quam cibo dilataret, ad salubrius vi-
 uendum, & ad incrementum proceritatis
 adiumenti plus adferri. Vt autem a fame
 non nimium premerentur, non concessit
 ille quidem eis, ut sine negotio conseque-
 rentur, quibus ipsis opus esset: sed permi-
 fit, ut ea furto subtraherent, quibus leuari
 D fames posset. Non tamen eum idcirco ipsis
 concessisse, ut artificiosa industria sibi vi-
 ctum pararent, quia non haberet, quod ali-
 aliud illis daret; neminẽ ignorare arbitror.
 Nimirum patet eũ, qui aliquid furto sit ab-
 laturus, necesse habere, ut noctu vigilet,
 interdium fallat, insidias locet, atq; etiam ex-
 ploratores paret, si quidẽ aliquid accipere
 velit. Quamobrẽ pueros ad hæc omnia cõ-
 docefaciebat, quod eos ad parãda necessa-
 ria sollertiores, adeoq; bellicosiores facere
 vellet. Fortasse quis dixerit: Cur igitur, si
 quidẽ furari bonũ quid esse arbitrabatur,
 E multis eum verberibus castigabat, qui de-
 prehẽdebat? Nimirũ ideo, mea quidem
 sententia, quod aliis etiã in rebus, quas ho-
 mines docent, nõ recte aliquid exiequen-
 tem plectant. Quamobrẽ illi quoq; in de-
 prẽhesos, ut parum peritos fures animad-
 uertunt. Quumq; ingeniosum esse statuis-
 set, si qui plurimum tritici raperent: eos tamen ab aliis ad aram* Orthiæ flagris cedi iussit.

αἰαθροῖν

μὲν πο-
σοῦτον ἔ-
χον σω-
βούλεν,
ὡς

ἀσκήσαν-
τας

* Lucilio
marginis.

Euria ci-
borum a
Lycurgo
concessa.

* scilicet
Diane.
Consule
Pausaniã
in Laconi-
ca, & Plu-
tar. in Ly-
curgo.

Quo quidem significare voluit, quod is, A qui exiguo tempore dolores perfert, diurna voluptate cum gloria frui possit. Preterea significatur hoc ipso, mollem ac ignavum hominem, quum celeritate opus est, utilitatis minimum capere, molestiae plurimum. Ut autem pueri etiam moderatore suo absente, numquam aliquo destituerentur, qui eis praesens instituit, ut ex civibus, quicumque praesens quovis esset tempore, potestatem haberet tum imperandi pueris, quod ex usu esse videretur, tum plectendi si quid delinquerent. Quare perfecit, ut etiam pueri verecundiores essent. Quippe nihil ita neque pueri, neque viri reuerentur, atque praefectos suos. Ut autem ne tunc quidem, ubi forte nullus aetatis virilis adesset, rectore pueri suo carerent: sanxit, ut is, qui esset in classe qualibet acerrimus, maribus imperaret. Quo fit, ut istic pueri numquam rectore careant. Etiam de puerorum amoribus dicendum mihi videtur, quod hoc quoque ad institutionem pertineat. Aliis in more Graecis est, ut vel coniuncti vir ac puer degant, quod fit apud Baeotos; vel formae venustate muneribus potiantur, quod Eleis in usu est. Nonnulli sunt, qui prorsus amatores cum pueris etiam colloqui vetant. Lycurgus autem his omnibus contraria statuens, si quis vir esset eiusmodi, qualem esse deceret, indolemque pueri admiratus, amicum sibi sincerum efficere cuperet, & cum eo versari: hoc ipsum laudabat, eamque putabat institutionem esse optimam. Sin aliquem pueri corpore dumtaxat capi adpareret, id vero turpissimum esse statuit: adeoque perfecit, ut Lacedaemone omnes inter se coniuncti amore tam sancte casteque viverent, quam parentes cum liberis, fratres cum fratribus solent. Quae sane fidem apud quosdam non mereri, nihil miror. Nam leges in plerisque civitatibus libidines eiusmodi non coercent. Atque hactenus de institutione tam Laconica, quam ceterorum Graecorum dictum est. Vtra vero promptiores ad parendum, & verecundiores, & continentiores in iis, ubi necesse est, viros efficiat; id etiam consideret, qui volet. Enimvero posteaquam e pueritia transeunt ad adulescentiam, tum Graeci quidem ceteri paedagogis magistrisque liberos suos committere desunt, neque quisquam amplius eis imperat, sed iuris sui fiunt: Lycurgus autem his quoque contraria statuit.

τὸ δὲ δηλώσαι καὶ ἐν τούτῳ βεβλήμενος, ὅτι ἔστιν ὀλίγον χρόνον ἀλγήσαι τὰ πολὺν χρόνον διδουμένην ἀφραγμένην. δηλούται δὲ ἐν τούτῳ, ὅτι καὶ ὅσα τὰ χροὶ δὲ, ὁ βλακείων ἐλάττωμα μὲν ὠφελεῖται, πλείω δὲ πρὸς ἄμαρταν λαμβάνει. ὅπως δὲ μηδὲ εἰ ὁ παυδονόμος ἀπέλθοι, ἔρημοὶ ποτε οἱ παῖδες εἶεν ἔχοντες, ἐποίησε τὸν ἀεὶ παρόντα τῷ πολιτῷ κύριον εἶ) καὶ ἐπιτάτην τοῖς πασίν ὁ, τι αἰ ἀγαθὸν δοκίμη εἶ), καὶ ἐλάττω εἶ) ἀμύτη μοιεν. τὸ Βπο δὲ ποιήσας, διέπρασσε καὶ ἀδημονετέροις εἶ) τὸς παῖδας. ὅθεν γὰρ οὕτως ἀδουῦται ἔτε παῖδες, ἔτε ἀνδρες, ὡς τὸς ἔχοντες. ὡς δὲ καὶ, εἴ ποτε μηδεὶς τύχοι ἀνὴρ παρὼν, μηδὲ ὡς ἔρημοὶ οἱ παῖδες ἔχοντες εἶεν, ἔθηκε τῆ λης ἐκάστης τῆ βρώτατον τῷ ἄρρένων ἔχων. ὡς τε ὅθεν ποτε ἐκεί οἱ παῖδες ἔρημοὶ ἔχοντες εἶσι. λεκτέον δὲ μοι δοκίμη εἶ) καὶ αἰ τῷ παιδικῶν ἐρώτων. ἐστὶ γὰρ καὶ τὸ πρὸς παιδείαν. οἱ μὲν οἶνω ἄλλοι ἑλλήνες ἢ (ὡς πρὸ βοιωτῶν) ἀνὴρ καὶ παῖς συζυγῆτες ὁμιλοῦσιν, ἢ (ὡς πρὸ ἡλῆσιν) ἀφ' ἡρώτων τῆ ὡρα χροῦται. εἰσὶ δὲ καὶ οἱ πᾶσι πασι τὸ δὲ λέγεσθαι τὸς ἐρασὰς εἰρησιν ἀπὸ τῷ παῖδων. ὁ δὲ Λυκουργὸς ἐναντία καὶ τούτοις πᾶσι γοῖς, εἰ μὲν τις αὐτὸς ἀνὴρ δὲ, ἀγαθεὶς ψυχῶν παιδὸς πρῶτον ἀμεμῶτον φίλον ἀπολεῖσασθαι καὶ σπῆσαι, ἐπὶ καὶ καλλίστην παιδείαν ταῦτω ἐνόμιζεν. εἰ δὲ τις παῖδος σώματος ὀρεγόμενος φανείη, ἀγασθὸν τὸ τοῖς, ἐποίησεν δὲ λακεδαίμοι μηδὲν ἢ τὸν ἐρασὰς παιδικῶν ἀπέχεσθαι, ἢ γοῖς παῖδων, ἢ καὶ ἀδελφοὶ ἀδελφῶν εἰς ἀφροδίσια ἀπέχονται. ὁ μὲν τοῖς ταῦτα ἀπειθεῖσθαι ἔσπο πινῶν, οὐ θαυμαζῶ. ἐν πολλῶν γὰρ τῷ πόλεων οἱ νόμοι ἔσπο ἐπιπυῶνται τῶν πρὸς τὸς παῖδας ἐπιθυμίας. ἢ μὲν δὲ παιδεία εἰρηται, ἢ τὸ λακωνικὴ, καὶ ἢ τῷ ἄλλων ἑλλήνων. ὅθεν ὁ πατέρας δὲ αὐτῷ καὶ ἀπετέτεροι, καὶ ἀδημονετέροι, καὶ ὡν δὲ εἰ κρεατέτεροι ἀνδρες ἀπολεουῦνται, ὁ βεβλήμενος καὶ ταῦτα ἐπισκοπεῖσθαι. ὅταν γὰρ μὲν ἐκ παῖδων εἰς τὸ μαθησθῆσθαι ἐκβαίνωσι, πτωκαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι παύοισι μὲν ἀπὸ παιδαγωγῶν, παύοισι ἢ καὶ ἀπὸ διδασκάλων, ἔχουσι ἢ ὅθεν εἶεν ἐπὶ αὐτῶν, ἀλλ' ἀβονόμοις ἀφίανσιν ὁ δὲ Λυκουργὸς καὶ τούτων ἐναντία ἔγνω.

καταμα-

καταμάθων γὰρ τοῖς τηλικούτοις μέγιστον μὲν ἄφρονημα ἐμφυόμηνον, μάλιστ' αὖ ὕβριν ἐπιπολάζουσαν, ἰσχυρωτάτας δὲ ἐπιθυμίας τῆς ἠδονῶν παρειαμίας, πτωχεύματα πλείστοις μὲν πόνοις αὐτοῖς ὑπέβαλε, πλείστην δὲ ἀσχολίαν ἐμπεχρήσατο. ὅπτις δὲ, καὶ εἰς ταῦτα φύσει, μηδένος ἐπιτῆς καλῶν τυγχάνειν, ἐποίησε μὴ μόνον τῆς ἐκ δημοσίων, ἀλλὰ καὶ τῆς κηδομένων ἐκείτων ἐπιμελέσθαι, ὡς μὴ ἀποδελιάσαντες ἀδόκιμοι πᾶσι πασίν ἐν τῇ πόλει γένοιτο. πρὸς δὲ τέτοις ὁ ἀφροσύνης ἰσχυρῶς ἐμφυάσαι βελέμενος αὐτοῖς, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπέταξεν ἐπὶ τὸν μὲν τῆς ἰμερίας τὸν χεῖρον ἔχειν, σιγῇ δὲ πορεύεσθαι, πρὸς δὲ μὲν δαμοῖ, ἀλλ' αὐτὰ τὰ πρὸς τῆς πόδων ὄρεσιν. ἔνθα δὲ καὶ δῆλον γὰρ γήθηται, ὅτι ὁ ἀφροσύνην φύλον καὶ εἰς ὁ σωφροσύνην ἰσχυρῶς τερόν ἐστι τῆς τῆς θηλείας φύσεως. ἐκείνων γὰρ οὐκ ἔστι τὸν μὲν αὐτῶν ἀκούσας, ἢ τῶν λιθίων, ἢ τὸν δὲ αὐτῶν μετατρέψας, ἢ τῶν χαλκίων, ἀδύνημονετέροις δὲ αὐτῶν ἠγήσατο καὶ αὐτῶν τῆς ἐν τοῖς θαλάμοις παρθέτων. καὶ ἐπὶ τῶν εἰς ὁ φιλιππὸν γὰρ ἀφικωνται, ἀγαπητὸν αὐτῶν καὶ ὁ ἐρωτητὴν ἀκούσας, καὶ τῶν μὲν αὐτῶν παιδικῶν ἔτιος ἐπεμελήθη. πρὸς γὰρ μὲν τῆς ἠβώντων πολὺ μάλιστ' ἐσπούδασε, νομίζων τέττας, εἰ γένοιτο οἷος δὲ, πλεῖστον ῥέπειν ὅτι ὁ ἀγαθὸν τῇ πόλει. ὁρῶν οὖν, οἷς αὐτῶν μάλιστ' ἀφροσύνην ἐπέμελλε, τέττων καὶ χροῖς ἀξιαχροατοτάτας γυνομένων, καὶ γυμνικοῖς ἀγωνίας ἀξιοθεατοτάτας ἐνόμιζεν, εἰ καὶ τῶν ἠβώτας συμβάλλοι εἰς ἔειν πρὸς ἀφροσύνης, οὕτως αὐτῶν τέττας ὅτι πλεῖστον ἀφροσύνην ἀφροσύνης. ὡς οὖν τέττας αὐτῶν συμβάλλειν, ἐξήγησάμενος. ἀφροσύνην πίνω αὐτῶν οἷς ἀφροσύνης ἐκ τῆς ἀφροσύνης ἴσως ἀφροσύνης, οὕτως δὲ ἴσως παρθέτων καλουμένων. τέττων δὲ ἕκαστος ἀφροσύνης ἐκείτων καταλέγει, ἀφροσύνης ἀφροσύνης ὅτι ἐνεκα τῶν μὲν ἀφροσύνης, τῶν δὲ ἀφροσύνης ἀφροσύνης. οἷς οὖν μὴ τυγχάνοντες τῆς καλῶν, πολεμοῦσι τοῖς τε ἀφροσύνης αὐτοῖς, καὶ τοῖς ἀφροσύνης αὐτῶν, καὶ πρὸς ἀφροσύνης ἀφροσύνης ἀφροσύνης, εἰάν τι πρὸς τῶν καλῶν νομίζομενα ῥαδύρως. καὶ αὐτῶν δὲ γίγνεται ἢ ποφιλιάτη τε, καὶ πολιτικῶν ἔστι, ἐν ἢ ἀφροσύνης ἀφροσύνης, ἀφροσύνης τὸν ἀγαθόν.

ἐμφροσύνης, καὶ ἐμφροσύνης

ὅτι τοῖς ὁ φιλίππου καὶ φιλίππου

Nam quod animaduverteret illis, qui hac essent aetate, spiritus a natura maximos inesse, maximamque petulantiam redundare, cupiditates denique voluptatum vehementissimas adesse: idcirco tunc plurimis eos laboribus subiecit, & occupationes eorum plurimas excogitavit. Quumque addidisset eum, qui hac fugeret, experitem fore deinceps rerum egregiarum omnium: perfecit, ut non tantum publice constituti, sed illi etiam, qui gererent privatim curam singulorum, operam darent, ne praesecordia remissis animis, contemtu civibus uniuersis essent. Praeterea quum vehementer animis eorum pudorem inferere cuperet, instituit, ut in via manum utramque intra vestem continerent, incederent taciti, nusquam circumspicerent, ea tantum intuerentur, quae ante pedes essent. Unde paruit, sexum marem etiam femineo se modestius posse gerere. Sane vocem illorum minus audias, quam si lapidei; minus oculos flexeris, quam si essent aheni: denique verecundiores esse duxeris, quam sint ea, quae in thalamis degunt virgines. Quod si etiam ad philitium veniant, satis habendum, hoc ex eis audiri, de quo interrogati sunt. Atque hanc Lycurgus aetati puerili curam adhibuit. Ceterum multo maximam diligentiam puberibus impendit, quod eos duceret, si tales euaderent, quales esse conueniret, plurimum momenti ciuitatis commodis adlaturos. Itaque quum videret illorum, in quorum animis maxime studium contentionis quoddam existeret, & choros auditu, & certamina gymnica spectatu esse dignissima: arbitrabatur, si puberes in contentionem virtutis inter se committeret, etiam illos hoc modo summam fortitudinis laudem adsequuturos. Exponam autem, quo modo inter se hos commiserit. Eligunt Ephorici eorum numero, qui aetate sunt vegeta, tres viros, quos Hippagretas vocant. Eorum quisque centum sibi viros deligit, ac simul declarat, quamobrem alios praeferat, alios reiiciat. Itaque illi, qui honorem hunc non consequuntur, inimici fiunt tam iis, a quibus reiecti sunt, quam his in electione sibi praetatis: seque obseruant mutuo, num aliquid aduersus ea, quae honesta ducuntur, nequiter committant. Atque haec est diis acceptissima, & imprimis utilis reipublicae contentio, qua demonstratur, quid viro forti faciendum sit.

De philitio, sine philitio, id est, publicis epulis, ex sole Plutarcho, Lycurg.

De pubertate studiis.

ab equitatu colligendo.

& utriq; semet in eo seorsum exercent, ut
 semper sint praestantissimi, ac res si postu-
 let, singillatim reipublice totis viribus opi-
 tulentur. Praeterea necesse est, ut integra-
 ti virium studeant. Nam ubicumque con-
 gressi fuerint, ob hanc inter se rixam collu-
 ctando pugnant. Et dirimere pugnantes
 cuiusvis est in potestate, qui forte interve-
 nerit. Quod si quis dirimenti non obtre-
 peret, cum moderator iuuetutis ad Ephoros
 deducit: a quibus ille multatur, acerrimo
 studio id efficere volentibus, ne quis um-
 qua ab ira superatus impediatur, quo mi-
 nus legibus pareat. Qui vero iam puberta-
 tis annos excefferunt, e quorum numero ma-
 gistratus summi creantur, eos Graeci ce-
 teri, detracta virium exercendarum cura,
 in militiam nihilominus proficisci iubent.
 Lycurgus autem introduxit, ut illa in etate
 quam honestissimum habeatur, venationi
 operam dare, nisi quod publicum munus
 impediatur: ut etiam hi non minus, quam
 puberes, perferre labores militares pos-
 sint. Ac prope iam explicatum est, quae
 cuilibet aetati studia Lycurgus praescripse-
 rit. Qualem vero victus rationem uniuersis
 instituerit, iam exponere conabor. Spartanos
 igitur Lycurgus iis moribus re-
 perit, ut pro Graecorum reliquorum con-
 suetudine domi suae victitarent. Quum-
 que animaduertisset, in his plurimos ne-
 quiter se gerere, conuictus illos in publi-
 cum eduxit, quod ea ratione futurum exi-
 stimaret, ut minime imperata transgrede-
 rentur. Cibum etiam eo modo dari eis
 iussit, ut neque nimium replerentur, ne-
 que penuria laborarent. Multa vero etiam
 praeter expectationem sunt de illis quae
 venando capiuntur. Et locupletes non-
 numquam praedam venatu captam in com-
 mune conferunt. quo fit, ut mensa num-
 quam careat iis rebus, quibus vescantur,
 quam quidem diu conuictus ille durat, nec
 tamen sumtuosa sit. Sublatis etiam pota-
 tionibus non necessariis, quae tum corpora,
 tum animos labefactant, potestatem eis
 bibendi reliquit, ubi quisque sitiret. Nam hac
 ratione putabat potum minime noxium,
 & longe suauissimum effici. Quamobrem
 qui fieri potest, ut aliquis ex his, qui si-
 mul hoc modo victitant, vel gula, vel te-
 mulentia se, remue suam familiaritatem per-
 dat? Etenim aliis in urbibus plerumque
 aequales inter se versantur, inter quos mi-
 nimum est pudoris. Lycurgus vero Sparta
 sic omnia miscuit, ut illic iuniores ab expe-
 rientia seniorum ut plurimum erudiantur.

* Lestio
 margini.

A
 χειρὶς δὲ ἐκείτεροι ἀσχεδοῖν, ὅπως αἰεὶ κερ-
 πῆσαι ἔσονται· ἐὰν δὲ τι δέη, καθ' ἕνα δροξιοῖσι
 τῆ πόλι πῶρτῆ δένει. ἀνάγκη δὲ αὐτοῖς καὶ δε-
 ξίας ἐπιμελεῖσθαι. καὶ γὰρ περικλυτοῖσι Διὰ
 τὴν ἔριν, ὅπου αἰ συμβάλωσι. † Διὰ δὲ δαλίου
 μὲν τοὶ τὸς μαχολόμους πᾶς ὁ πῶρα γρόμε-
 νος κύριος. ἡ δὲ πῆς ἀπὸ δῆ τῶν Διὰ λυοῖσι,
 ἀγὰ αὐτὸν ὁ πῶρα δόμος ἐπι τὸς ἐφόρους· οἱ
 δὲ ζῆμιουσι, μεγαλείως καθίσταναι βουλό-
 μοι, εἰς δὲ μὴ ποτε ὀργλῶ τῶ μὴ πείθεσθαι
 τοῖς νόμοις κρατῆσαι. τοῖς γε μὲν τὴν ἡδῆπι-
 κίω ἡλικίαι πεπράχουσιν, ὅς ὦν ἡδῆ καὶ αἰ
 μέγισται δροχὴ καθίστανται, οἱ μὲν ἄλλοι ἔλ-
 λωες ἀφελδοῖτες αὐτῶν δὲ ἰχρύος ἐπι ἐπιμε-
 λεῖσθαι, φραδίθεσθαι ὁμοφῶς αὐτοῖς ἐπιτάτῃ-
 σιν. ὁ δὲ Λυκέρργος τοῖς τηλικύτοις νόμιμον
 ἐποίησε κελίσιον εἶ) δὲ θηραῖν, εἰ μὴ πῆδη-
 μόσιον καλύοι, ὅπως διώμηντο καὶ οὔτοι μη-
 δὲν ἡθον τῶν ἡβώντων φραπῶπκῆς πόνοις ὑ-
 ποφέρην. αἰ μὲν οἷω ἐκείτη ἡλικία ἐνομοθέ-
 τῆσιν ὁ Λυκέρργος ἐπιτηδύματῶ, σχεδὸν εἰ-
 ρηται. οἷαν δὲ καὶ πᾶσι διαίτην κρατεσθῶ-
 σε, ἡὼ πῶρα σῶμα διηγῆσθαι. Λυκέρργος
 πότῆω πῶρα λαβῶν τὸς σαρπτάτῶ, ὡς πῶ
 τὸς ἄλλοις ἔλλωας, οἷχοι σκηνοῦτῶ, γοῖς
 ἐπι τῶτοις πλείοσι φραδουργῆσθαι, εἰς δὲ φα-
 νερον δροχῆγα τὰ συσκήνια, οὔτως ἡγρῶ μῆρος
 ἡκῆσ' αἰ πῶρα βᾶνεσθαι τὰ πῶρα σταθῶ μῆρα.
 καὶ οἷτον τε ἔταξεν αὐτοῖς, ὡς μὴ τε ὑπὸ πλη-
 ρῶσθαι, μὴ τε ἐνδεῶς γίγνεσθαι. πολλὰ δὲ
 καὶ πῶρα λόγα γίγνεται ἀπὸ τῶ δροχῆνομῶ-
 νων. οἱ δὲ πλοῦσοι εἰσιν ὅτε καὶ * δροχῶν ἀντι-
 πῶρα βᾶλλοισιν. ὡς ἰε οὔτε ἐρημῶς πολεῖ φᾶ-
 πεζᾶ βρωτῶ γίγνεται, ἐστ' αἰ δροχῆσκηναῖσιν,
 οὔτε πολυδάπῶρος. καὶ μὲν τῶ πότῆ ἀπο-
 παύσας τῶς ὀκῆ ἀνάγκῆς πόσῆς, αἰ σφᾶλ-
 λοισι μὲν σῶματῶ, σφᾶλλοισι δὲ γῶμας, ἐ-
 φῆκεν ὁ πότῆ διψῶν ἐκείσος πῆνδ' οὔτω νομί-
 ζῶν ἀβλαβῆσθαι τὸν τε, καὶ ἡδῆσιν πετὸν γίγνεσθαι.
 ἔτω γε μὲν † σκηνοῦτῶν, πῶς αἰ πῆς ἡ ὑπὸ
 Ελιγείας, ἡ οἶνοφλυγῆας ἡ αὐτῶν, ἡ οἷχον Διὰ-
 φθέρῆεν; καὶ γὰρ δὲ ἐν μὲν τῶ ἄλλῆσι πόλεσιν ὡς
 δὲ πολὺ οἱ ἡλικῆς ἀλλῆλοῖς σῶψῆσι, μὲν ὦν πῶ
 καὶ ἐλαχῆσθαι αἰδῶς πῶρα γίγνε). ὁ δὲ Λυκέρργος
 ἐν τῆ σαρπτῆ ἀνέμῆζε παιδῶσθαι τὰ πολλὰ
 τὸς νεωτέρῶς ὑπὸ τῶ γεραγῆρων ἐμπεφῆας.
 καὶ γὰρ

ἀγρευ-
 μένων
 * ἀγρᾶ

σοσκηνοῦ-
 τῶν

sicubi equum videat, eum sumit; ac post-
 eaquam illo recte usus est, restituit. Ne id
 quidem apud suos fieri voluit, quod ceteris
 est in usu. Quippe quum præ venandi
 studio ita nox eos oppressit, ut necessariis
 ad victum egeant, eorumque parati nihil ha-
 beant: sanxit, ut illi, qui venari desierunt,
 instructa relinquunt; qui vero iis egent, a-
 pertis sigillis, & acceptis necessariis, cetera
 rursus obsignata relinquunt. Atque hoc mo-
 do communicatis inter se rebus, etiam illi,
 qui pauca possident, participes omnium
 fiunt, quæ regio illa fert, ubi quid suum ad
 usum requirunt. Etiam hoc ratione quadam
 diuersa reliquorum a Græcorum consuetu-
 dine Lycurgus Lacedæmone sanxit. Nam aliis
 in urbibus omnes quocumque modo pos-
 sunt rem faciunt. Hic agrum colit, ille na-
 uiculatorem deditus est: hic mercatura, ille
 opificio exercendo se alit. Spartæ vero Ly-
 curgus ingenuis, quo minus ea, quibus
 rem facere possint, adtingant, interdixit:
 iussis suis, ut illa tantum ad se pertinere
 ducerent, quæcumque ad libertatem ci-
 uitatibus parandam faciunt. Nam cur istic
 opes aliquis adfectaret, ubi quum ipse in-
 stituisset, ut omnes ex æquo rebus ad vi-
 tam necessariis potirentur, eademque ra-
 tione victus vteretur, hoc ipsum effectum
 erat, ut opes voluptatis causa non expe-
 terentur? Ne vestium quidem causa pec-
 unia studendum. Non enim magni pre-
 tij veste, sed corporis egregia constitutio-
 ne ornantur. Non item propterea, ut con-
 tubernalium causa facere sumtum pos-
 sint, pecuniam ipsis cogenda sunt. Sanxit e-
 nim, ut gloriosius habeatur, corporis labo-
 re prodesse sodalibus, quam faciendis sum-
 ptibus: quorum alterum ab animo, alte-
 rum ab opulentia proficisci demonstra-
 bat. Etiam per nefas rem facere, his ipsis
 rebus vetuit. Nam primum eiusmodi mo-
 netam instituit, cuius si tantum in domum
 inferretur, quantum minas x æquaret; fie-
 ri non posset, ut id vel dominis, vel seruis
 occultum esset. Etenim & amplo id collo-
 cari spatio, & plaustro necesse esset vehi.
 Aurum autem, argentumque perquiri so-
 let, ac sicubi conspectum fuerit, possessor
 multatur. Cur igitur istic quærēdis opibus
 opera detur, ubi cōparatio plus molestiæ,
 quam usus voluptatis exhibeat? Enimvero
 ciues Spartanos in primis & magistratibus
 & legibus parere, scimus omnes. At ego
 Lycurgum ne quidem adgressum arbitror
 egregiam illam reipublicæ cōstitutionem

ἢ που ἰδὴ ἵππων ὄντα, λαβῶν καὶ χρησάμενος
 καλῶς, ἀποκαθήσειν. οὐ μὲν οὐδὲ ἐκείνο δὲ
 ὡς τοῖς ἄλλοις εἰρησμένον ἐποίησεν ὅπιτη-
 δόλαια ὅπως γὰρ ἀνὲρ τὸ δῆρας ὀφειδέντες
 δεθῶσι τῶν ὅπιτηδείων, ἢ μὴ σωεσκόβα-
 σμένοι τύχῃσι, καὶ ἐν αὐτῷ ἔθηκε τὸς μὲν πε-
 παυμένοις καταλείψαντά πεποιημένα, τὸς
 δὲ δεομένοις, αἰοῖζαίτας τὰ σήμαινα, λαβόν-
 τας ὅσων ἀνὲρ δέονται, σημηναμένοις καταλι-
 πῆν. τοιγάρων ἕτως μεταδιδόντες ἀλλήλοις,
 καὶ οἱ τὰ μικρὰ ἔχοντες μετέχουσι πόρων τῶν
 ἐν τῇ χώρῃ, ὅπόθεν τινὸς δεθῶσιν. ἐναντία
 γὰρ μὲν καὶ τὰδε τοῖς ἄλλοις ἔλλησι κατέστησεν
 ὁ Λυκούργος ἐν τῇ ἀσπίδι νόμον. ἐν μὲν γὰρ
 δῆρας τῆς ἄλλης πόλεσι πόρους χρηματί-
 ζονται ὅσον διώματα. ὁ μὲν γὰρ γεωργός, ὁ δὲ
 ναυκληρὸς ὁ δὲ ἐμπορεύεται, οἱ δὲ καὶ ἀπὸ τε-
 χνῶν βέβηται. ἐν δὲ τῇ ἀσπίδι ὁ Λυκούργος
 τοῖς μὲν ἐλευθέροις τῶν μὲν ἀμφὶ χρηματι-
 σμῶν ἀπέπε μνηδένος ἀπέσθαι ὅσα δὲ ἐλευ-
 θέρων τῶν πόλεσι ὄρασιβλάται, ταῦτα ἔταξε
 μόνον ἔργα αὐτῶν νομίζαν. καὶ γὰρ δὴ τὴν πλοῦ-
 τος ἐκείνην ἀσπίδα εἶτα ἴσα μὲν φέρειν
 εἰς τὰ ὅπιτηδέα, ὁμοίως δὲ ἀφαιρῶσθαι τὰ
 ξας, ἐποίησε μὴ ἡδοναίαις ἐνεκα χρηματί-
 σμῶν, ἀλλὰ μὲν ὅσων ἐμπίπτειν γὰρ ἐνεκα
 χρηματίσμων. καὶ γὰρ ἐδῆτος πολυτελεία, ἀλλὰ
 σώματος βεζία χρῆσιν ὡται. ὅσων μὲν τῶν γὰρ
 εἰς τὸς συσκήοις ἐνεκα ἔχοντα παρῶν, χρη-
 ματὰ ἀπορίστων. ἐπεὶ δὲ τὰ σώματα ποίνονται
 δὲ φέρειν τὸς σωόντας βεζία ὅτερον ἐποίησεν, ἢ
 δὲ παρῶν τῶν ὅπιδείας δὲ μὲν ψυχῆς, δὲ
 δὲ πλοῦτος ἔργον. τὸ γὰρ μὲν ἔξ ἀδικῶν χρη-
 ματίσθαι καὶ ἐν τοῖς ποίσις διεκάλυσε.
 ὡς τὸν μὲν γὰρ νόμον τοιοῦτον κατεστή-
 σατο, ὃ δέκα μῶν μόνον ἀνὲρ οἰκίαν εἰσελθόν,
 οὐποτε δεσπότης οὔτε οἰκέτας λαθῶι. καὶ γὰρ
 χώρας μεγάλης, καὶ ἀμάξης ἀγωγῆς δεοῖτ
 ἀνὲρ. χρεῖον γὰρ μὲν, καὶ βεγύειον ἐρβῶνται καὶ
 ἀνὲρ πᾶσαι, ὃ ἔχον ζήμοδοται. τί οὖν ἀνὲρ ἐκεί-
 νος ἀπορίσμων ἀσπίδοι, ἐντα ἢ κτήσις
 πλείους λύπας, ἢ ἢ χρεῖσις βεφροσύνας παρῶ-
 χαι; ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν ἐν ἀσπίδι μάλιστα πεί-
 ρονται τῶν ἀρχαῖς τε καὶ τοῖς νόμοις, ἴσμεν ἀπῶ-
 τες. ἐγὼ μὲν τοῖς ἔξ ἔχρησται οἰμα ὡς ἄτερον
 τὸν Λυκούργον ταῦτῶν τῶν βεζία κατέστησεν,
 ὡς

ἄριστον ὁμογνώμονας ἐποίησατο τὰς κρατίστους ἢ
 ἐν τῇ πόλει. περὶ μάλιστα δὲ ταῦτα, ὅτι ἐν μὲν
 ταῖς ἄλλαις πόλεσιν οἱ δυνατώτεροι ἔτε βύ-
 λονται δοκῆν τὰς ἀρχὰς φοβεῖσθαι, ἀλλὰ νο-
 μίζουσι τὸ το αἰεὶ βέλτερον εἶναι. ἐν δὲ τῇ σπάρ-
 τη οἱ κρατίστοι καὶ ἰσχυρότεροι μέγιστα τὰς
 ἀρχὰς, καὶ τὰς ταπεινοὺς εἶναι μεγαλιώοντα, καὶ
 τὰς ὀπίσθια καλῶντα, βέροντες, ἀλλὰ μὴ βα-
 διζόντες ἰσχυροὺς νομίζοντες, καὶ αὐτοὶ κα-
 τὰρχοι τῶ σφόδρα πείθεσθαι, ἐπειθεσθαι καὶ
 τὰς ἄλλοις ὄφρα καὶ γένηται. εἰκὸς δὲ καὶ τὴν
 ἐφορείας δυνάμιν τὰς αὐτοῖς τὰ τὰς συλτα-
 τασκιάσας, ἐπειθεσθαι ἐγνωσαν τὸ πείθεσθαι
 μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἐν πόλει, καὶ ἐν στρατίᾳ,
 καὶ ἐν οἴκῳ. ὅσα γὰρ μέγιστον δυνάμιν ἔχει ἡ ἀρ-
 χὴ, τούτων μάλιστα ἀνήγαγον αὐτὴν καὶ κα-
 ταπλήξεν τὰς πόλιν, τὴν ἰσχυροῦς. ἐφο-
 ροὶ οὐκ ἴκανοὶ μὲν εἰσι ζυμοῦν ὃν αἱ βέλων-
 ται, κύριοι δὲ ἐκαστοῦ τῆν ὄψαρχῆμα, κύ-
 ριοι δὲ καὶ ἀρχῶν, μεταξὺ καὶ καταπαύσας,
 καὶ εἰρξά γε, καὶ τὰς ψυχῆς εἰς ἀγῶνα κα-
 τὰσθῆται. τούτων δὲ ἐξῆρτες δυνάμιν, οὐχ
 ὡς ἀρ αἰδήσας πόλιν, εἰσὶ τὰς ἀρετῆς ἀεὶ
 ἀρχῆν τὸ ἐπὶ ὅπως αἱ βέλωνται, ἀλλ' ὡς ἀρ
 οἱ τύραννοι, καὶ οἱ ἐν τοῖς γυμνασίοις ἀγῶσιν ὅπι-
 σάται, καὶ πῶ αἰσθάνονται τὸ ἀνομοιωτάτη,
 ὡς τὸ ἀρχῆμα καλῶντο. πολλῶν δὲ καὶ
 ἄλλων ὄντων μηχανημάτων καλῶν δὲ Λυκούρ-
 γου εἰς τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις ἐτέλεθον τὰς πο-
 λῖτας, ἐν τοῖς κληῖσι καὶ τὸ το μοι δοκῆν εἶναι, ὅτι
 οὐ τῶν ἄλλων ἀπέδωκε τὰ πλήρη τὰς νόμους,

A prius, quam ciuitatis optimates suam in-
 sententiam adduxisset. Eius rei hoc argu-
 mentum habeo, quod qui aliis in urbibus
 potentiores sunt, ne videri quidem volunt
 metuere magistratus: adeoque ducunt
 hoc esse ab homine libero alienum. Spar-
 tæ vero præstantissima dignitate viri ma-
 xime magistratus obseruant, ac sibi glo-
 riosum putant, si humiles sint, & arcessiti
 non gradatim incedendo, sed currendo se
 parendi studiosos esse declarent. Existi-
 mant enim, si ad summam obœdientiam
 præstandam duces ipsi fuerint, etiam alios
 ipsorum exemplū sequuturos, quod qui-
 dem ita accidit. Et consentaneum vero est,
 hos ipsos Ephorum potestatem vna cum
 Lycurgo instituisse: quod animaduerte-
 rent, obœdientiam summam & in vrbe,
 & apud exercitum, & in familia bonum
 esse. Nam quanto maior magistratus po-
 testas esset, tanto plus terroris ciuibus ad-
 laturam arbitrabatur ad hoc, vt dicto ef-
 sent audientes. Igitur Ephoris virium fa-
 tis est ad multandum, quem velint, & sub-
 ito multam exigendi potestas iisdem est,
 atque etiam magistratus, dum adhuc cum
 imperio sunt, loco mouendi, vel carceri-
 bus constringendi, vel in iudicium de vita
 vocandi. Tanta quum eorum potestas sit,
 non quemadmodum aliis sit in urbibus,
 magistratus creatos ex animi arbitratu to-
 to anno vti permittunt imperio suo: sed
 regum instar, eorumque præsidum, qui
 certaminibus gymnasticis moderantur, si
 quem in leges aliquid committere anim-
 aduertunt, cum mox puniunt. Quumque
 multa præclare Lycurgus excogitauerit,
 quibus efficeret, vt ciues legibus obtem-
 perare vellent: in primis hoc pulchrum e-
 quidem statuo, quod multitudini leges nō
 prius tradiderit, quam cum optimatibus
 Delphos profectus, Apollinem consuluis-
 set, an Spartæ status melior feliciorque fu-
 turus esset, si legibus, quas tulisset ipse, pa-
 reret. Is vero quum oraculo respondiisset,
 omnino id ex vsu fore: tum demū eas tra-
 didit, non modo contra leges, sed etiam
 pietatem facturos statuens, si legibus ora-
 culo Pythio comprobatis non obtempe-
 rassent. Hoc etiā in Lycurgo admiratione
 dignū est, quod in ciuitate sua perfecit,
 vt vitæ turpi mors honesta præferretur. Nā
 si quis rem consideret, inueniet pauciores
 ex his perire, quam ex illis, qui e periculo
 subducere se malunt. Adeoque verum vt
 dicam, magis virtutem comitatur incolu-
 mitas diuturnior, quam ignauiam. Nam virtus & alacrior est, & suauior, & expeditior,

αἰσθάνονται
 δείξας
 ἀλλ.
 † τὸ πῶς
 εὐδαιμον-
 τίαν,
 σχολίων.

& firmior. Etiam hoc manifestum est, gloriam in primis comitem virtutis esse. Et enim viris fortibus omnes adiungere se belli societate volunt. Qua vero arte consequutus sit, ut hoc efficeret; id quoque rectum erit haud omittere. Nimirum Lycurgus plane praestitit, ut viri fortes beatam, ignavi miseram vitam agerent. Nam aliis in urbibus quum ignaviter aliquis ferit, dumtaxat hominis ignavi cognomento notatur: ac nihilominus negotiatur in eodem foro vir ignavus, quo strenuus; ibidem & sedet, & exercet se, si velit. At Lacedaemone quivis pudendum duxerit, hominem ignavum vel in idem contubernium, vel ad eadem exercitia in luctis admittere. Saepenumero etiam vir huiusmodi, quum diuiduntur, qui pila ex adverso ludant, neutram ad partem admissus pro superuacaneo relinquitur: itidemque in choris ad ignominiosa loca reicitur. In via quoque aliis ut cedat necesse habet, & in confessibus, & inter iuniores ut adsurgat. Praeterea ut puellas ad se pertinentes alat domi, quae & ipsa culpam alienae ignaviae sustineant: ut caueat, ne domo prodeat mulier, eoque nomine multam persolvat: ut vincens nitidusque non obambulet, honestae famae homines non imitetur, nisi a melioribus verberari velit. Huiusmodi quum ignavos infamia premat, nihil miror, istic mortem adeo probrosae infamique vitae anteferri. Videtur etiam mihi Lycurgus egregie lata lege demonstrasse, qua ratione virtus ad senectutem usque possit exerceri. Nam quia iudicium de senatoribus ad vitae metam retulit, hoc ipso effecit, ut ne quidem in senecta laudis & honesti studium negligetur. Hoc quoque dignum admiratione, quod fortium virorum senectuti consuluerit. Quia enim sanxit, ut iudicandi de animo ius penes seniores esset: perfecit, ut hominum vegetorum robore senectus sit honoratior. Ac merito sane certamini huic inter alia mortalium certamina studium maximum adhibetur. Nam & ludi gymnici sunt illi quidem egregij, verum ad corpora pertinent: at hoc de senum ordine certamen, de fortibus animis iudicium facit. Quanto igitur animus corpore praestat, tanto maioris animorum certamina, quam corporum, fieri debent. Iam illud etiam in Lycurgo qui non insignem admirationem meretur? quod quum animadvertisset eos, qui virtutis studiosi non sunt,

A καὶ ἰσχυρότερον. δὴλον δὲ, ὅτι καὶ δὴ κλέφα μάλιστα ἐπέται τῇ ἀρετῇ. καὶ γὰρ συμμαχεῖν πῶς πρῶτες τοῖς ἀγαθοῖς βούλονται. ἢ μὴ τοὶ ὡς τὰ αὐτὰ γίνεσθαι ἐμνησθήσαστο, καὶ τὸ καλὸν μὴ ἀλιπεῖν. οὐκ εἶνος τοῖσι σαφῶς παρεσβίασε τοῖς μὲν ἀγαθοῖς βούλομαι, τοῖς δὲ κακοῖς κακοδαμόναι. ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν, ὁπότῃ τις κακὸς γήνηται, ἐπὶ κλησιν μόνον ἔχεται κακός ἐστι. ἀγροεὶς δὲ ἐν ταῖς αὐταῖς κακὸς τὰ γὰρ θῶ, καὶ κἀθιται, καὶ γυμνάζεται, εὐαβούληται. ἐν δὲ τῇ λακεδαίμονι πᾶς μὲν ἂν τις ἀγχιμυθεῖ τὸν κακὸν σύσκηνον ἀγαθὸν, πᾶς δὲ ἂν ἐν παλαίσμασι συγυμνασθῇ. πολλάκις δὲ οὐδὲ καὶ ἀγαθῶν μὲν τὸς ἀποφαινοῦντας, ἀγροεὶς περὶ γίνεται καὶ ἐν χροῖσι δὲ εἰς τὰς ἐπονειδίους χροῖς ἀπελαύνεται. καὶ μὲν ἐν ὁδοῖς ἀγαθὸν τὸν αὐτὸν καὶ ἐν ταῖς χροῖς, καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις ἑσπασαταίον. καὶ τὰς μὲν παρρησιόους χροῖς οἴκει ἀρεπτεῖον, καὶ τὰς ταύτας τῆς ἀνδρείας αἰτίαν ὑφεκτεῖον. αἰσχυμακὸς δὲ κενὸν ἐστὶν οὐ πελοπτεῖον, καὶ ἀμα τὸ τε ζῆμιαι ἀποπτεῖον. λιπαρὸν δὲ οὐ πλανητεῖον, ὅσδε μμητεῖον τὸς ἀεὶ κλήτης, ἢ πληγὰς ὑπὸ τῶν ἀμείνων ληπτεῖον. ἐγὼ μὲν δὲ, ποιούτης τοῖς κακοῖς ἀτιμίας ἐπὶ κλημύνης, ὅσδε ἐν θαυμασῶν ὁ παρρησιόους ἐκεί θάνατον αἰτὶ τῶ οὕτως ἀήμου τε καὶ ἐπονειδίους βίου. καλῶς δὲ μοι δοκεῖ ὁ Λυκούργος νομοθετῆσαι καὶ ἢ μέγρι γήρωσ ἀσχεῖτ' ἂν ἀρετῇ. Δὲ πὶ γὰρ τὰς τέρμασι τῶ βίῃ τὴν κρίσιν τῆς γενεῆς ἀποπτεῖς, ἐπαίση μὲν ἐν ταῖς γήρωσ ἀμελεῖσθαι τὴν κλησιν ἀγαθῶν. ἀξία γὰρ εἶναι αὐτῶν ὁ ἐπὶ κλησιν τὰς ἀγαθῶν γήρωσ. τίς γὰρ τὸς γήρωσ κλειούς τῶ περὶ τὴν ψυχῆς ἀγῶνος, διέπεραξεν ἐπιμότερον ἐστὶ ὁ γήρωσ τῶ ἀκμαζόντων ῥώμης. εἰκότως δὲ τοὶ καὶ ἀποπτεῖται ὅσδε ὁ ἀγῶν μάλιστα τῶ τῶ ἀθροῦσιν. καλοὶ μὲν γὰρ καὶ οἱ γυμνασῶν, ἀλλ' οὗτοι μὲν σωμῶν εἰσὶν ὁ δὲ περὶ τῆς γενεῆς ἀγῶν ψυχῶν ἀγαθῶν κρίσιν παρέχεται. ὅσδε οὖν κλησιν ψυχῆς σώματος, ὅσδε οὖν καὶ οἱ ἀγῶνες οἱ τῶ ψυχῶν, ἢ οἱ τῶ σωμῶν ἀξιοσπουδασιότεροι. τὸδε γὰρ μὲν τῶ Λυκούργου πῶς ἐμεγάλως ἀξίον ἀγαθῶν, ὅσδε ὅσδε κατέμαθεν, ὅπ' ὅπε οἱ βελόμνοι ἐπιμελεσθῶν ἀρετῆς, οἱ μὲν βελόμενοι οὐχ

οὐχ ἴκανοί εἰσι τὰς πατείδας αὐτῶν, † ἐκεί-
 νος ἐν τῇ ἀσπίδι ἡ ἀλκὰς δημοσία πρῶτος,
 πάσας ἀσκήν τὰς ἀρετὰς. ὡς καὶ οὖν ἰδιώται
 τῶν ἰδιωτῶν ἀγαθὲρ οὖν ἀρετῆ, οἱ ἀσκή-
 ντες τῶν ἀμελουμένων, οὕτω καὶ ἡ ἀσπίς εἰ-
 κέτως πασῶν τῶν πόλεων ἀρετῆ ἀγαθῆ,
 μόνη δημοσία ἐπιτηδύσια τῶν καλοκαγα-
 θίαν. οὐ γὰρ καὶ κήνο καλόν, ὅ τῶν ἄλλων πό-
 λεων καλοζουσῶν ἡ τις πῆτερος ἔτερον ἀ-
 δικῆ, ἐκείνον ζημίαις μὴ ἐλάτοις ἐπιτείναι,
 εἴ τις φανερός εἴη ἀμελῶν τῶν ὡς βέλτιστος εἶ-
 ναι; ἐνόμιζε γὰρ, ὡς εἴοικεν, ἡ πόλις τῶν
 ἀνδραποδιζομένων πινάς, ἢ ἀποστερωμένων πῆ,
 ἢ κλεπτόνων, τὴν βλαπτομένης μόνον ἀδι-
 κήσας, ἡ πόλις τῶν κακῶν καὶ ἀνδρῶν ὁ-
 λὰς τὰς πόλεις παροδίδουσαι. ὡς τε εἰκέτως
 ἔμοι γε δοκῆ τέτοις μεγίστας ζημίας ἐπιτεί-
 ναι. ἐπέθηκε δὲ καὶ τῶν ἀνυπόστατον ἀνάκλιον
 ἀσκήν ἀπασαν πολιτικῶν ἀρετῶν. τοῖς μὲν
 γὰρ τὰ νόμιμα ἐκτελοῦσιν ὁμοίως ἀπασι τῶν
 πόλιν οἰκείαν ἐποίησε, καὶ ὁσὲν ἡ πόλις ἐπι-
 σατο οὐτε σωματικῶν οὐτε χερμητικῶν ἀδένδαν. εἰ
 δὲ τις ἀποδειλιάσκει τῶν νόμιμα ἀγαθῶν
 ἡσθῆσαι, τῶν ἐκείνους ἀπέδειξε μὴ τε νομιζέσθαι
 ἐπὶ τῶν ὁμοίων ἐστίν. ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὴ παλαίο-
 τατοι οὗτοι οἱ νόμοι εἰσὶ, σαφές. ὁ γὰρ Λυκούρ-
 γος καὶ τὴν Ηρακλείδαν λέγεται ἡσθῆσαι.
 οὕτω δὲ παλαίοι ὄντες, ἐπὶ καὶ νῦν τοῖς ἄλλοις
 χαμότατοι εἰσι. καὶ γὰρ ὅ τῶν πόλεων θαυμαστό-
 τατον, ἐπαγοῦσι μὲν πρῶτες τὰ τοιαῦτα ἐπι-
 τηδύματα, μιμνήσθαι δὲ αὐτὰ ὁσὲν μὴ πό-
 λεις ἐθέλῃ. καὶ ταῦτα μὲν δὴ κρινὰ ἀγαθὰ καὶ
 ἐν εἰρήνῃ, καὶ ἐν πολέμῳ. εἰ δὲ τις βούλεται
 στρατίας καταμαθεῖν, ὅτι καὶ εἰς τὰς ἑστράτας βέλτιον
 τῶν ἄλλων ἐμνησθήσαστο, ἔξεσι καὶ τέτων ἀ-
 κούδων. ὡς ὅτι μὲν τοῖσι οἱ ἑσθῆροι παροκη-
 ρύθισσι τὰ ἔτη, εἰς ἀδὲ ἑστράτας καὶ ἰω-
 πῶσι, καὶ ὀπλίταις, ἐπέτα δὲ καὶ τοῖς χερμη-
 τῶν. ὡς τε ὅσοις καὶ ἐπὶ πόλεως χερμητικῶν ἀ-
 δεσφοί, πρῶτων τέτων καὶ ἐπὶ ἑστράτας οἱ λα-
 κεδαιμόνιοι ὑπορῆσι, καὶ ὅσα ἡ ὀργάνων ἢ ἑστρά-
 τῶν κρινῶν δεηθεῖν αὐτῶν ἀπόδωκεν, τὰ μὲν ἀμάξην
 παροσετακῶν παρέχον, τὰ ἡ ὑποζυγίων. ἔτω γὰρ
 ἡ καὶ αὐτὸ ἐκείνων ἀγαθῶν. εἰς γὰρ μὲν τῶν
 ἐν τοῖς ὀπλοῖς ἀγῶνα τοιαῦτα ἐμνησθήσαστο.
 σολῆν μὲν ἔχον φοινικίδα, καὶ χαλκῶν ἀσπίδα.

A non posse patriam maiorem ad potentiam
 euehere; omnes Sparta coegerit in omni
 se genere virtutum exercere. Itaque ut ho-
 mines priuati priuatis virtute præstant, &
 virtutem studiose colentes, eiusdem exer-
 citia negligentibus: sic vrbibus haud du-
 bie cunctis Sparta virtute præstat, quippe
 quæ sola publice laudis & honesti studio
 teneatur. An non enim hoc quoque præ-
 clarum, quod quum vrbes ceteræ plectant,
 si quis in alium iniurius exstiterit: Lycur-
 gus nihilo minus in eum animaduertat,
 qui se negligentem in hoc declarat, vt fit
 vir optimus? Existimabat scilicet, vti qui-
 dem adparet, a plagiariis, vel fraudatori-
 bus, vel furibus, tantum eos iniuria adfici,
 qui damnum accipiunt: ab ignavis autem,
 effeminatisque totas ciuitates prodi. Quo
 fit, vt mea sententia maximas his pœnas
 iure constituerit. Præterea suis necessita-
 tem quamdam, quæ recusari nequeat, co-
 lendi omnem virtutem ciuilem, imposuit.
 Nam iis, qui præscripta legibus perficerēt,
 pariter vniuersis rempublicam propriam
 esse voluit; nulla neque corporum imbe-
 cillitatis, neque tenuitatis facultatum ha-
 bita ratione. At si quis præ ignauia defuge-
 ret labores in obeundis iis, quæ leges iu-
 bent; cum Lacedæmone in numero pari-
 um ne quidem haberi debere decreuit.
 Iam quod hæc leges antiquissimæ sint, pa-
 tet. Nam Lycurgus Herculis nepotes ad-
 tigisse perhibetur. Sed licet antiquæ sint,
 tamen nunc adhuc maxime nouæ sunt aliis.
 Etenim quod admiratione dignissimū
 est; huiusmodi vitæ studia collaudant om-
 nes, imitari nulla ciuitas cupit. Atque
 hæc quidem communia sunt pacis ac belli
 bona. Si quis autem cognoscere vult, Ly-
 curgum bellicis etiam in rebus quiddam
 inuenisse rectius, quam ceteri: de eo licet
 hæc audiat. Primum Ephori annos ætatis
 indicant publice, quibus in militiam tum
 equitibus tum peditibus armatis, atque et-
 iam opificibus eūdum sit. Quo fit, vt quo-
 rumcumque opera in vrbibus homines v-
 tuntur, eorum omnium Lacedæmonij co-
 piam in castris habeāt. Itidem quibuscum-
 que machinis & instrumentis exercitui
 communiter opus est, ea partim plaustris
 suppeditari mandatū est, partim iu-
 mentorum subuectione. Nam ea ratio-
 ne, si quid deest, obscurum minus esse
 possit. Ad armorum certamina, huius-
 modi quædam excogitauit. Vestem eos
 puniceā habere voluit, & scutum æreum.

Existimabat enim, genus hoc vestis mi-
 me cum muliebri commune quidquam
 habere, ac tale scutum bello aptissimum
 esse. Nam & celerrime nitescit, & sordes
 haud facile contrahit. Fecit etiam illis, qui
 pubertatis annos excessissent, comam a-
 lendi copiam : quod eos hoc pacto gran-
 diores, ac vultu magis liberali, terribilio-
 resq; visum iri arbitraretur. Quibus in hūc
 modum instructis, in sex † cohortes equi-
 tatum ac grauem armaturam distribuit.
 Quælibet autem ciuium cohors polemarchum
 vnum habet, centuriones quatuor,
 quinquagenūm præfectos octo, manipu-
 lorum duces sexdecim. Ex his vero cohorti-
 bus, vbi sic imperatur, nonnumquam mi-
 lites per manipulos disponuntur, nonnum-
 quam in ternos, nonnumquam in senos.
 Quod autem complures existimant, ar-
 matorum aciem Laconicam valde impli-
 catam esse: ij vero sequius opinantur, quam
 sese res habeat. Nam in acie Laconica præ-
 fecti loco principe consistunt, & series
 quælibet habet omnia, quibus representa-
 tis opus est. Tam facile est autem, hanc ac-
 ciei rationem intelligere; vt nemo, qui ho-
 mines queat agnoscere, possit vnumquam
 errare. Nam aliis præcedendi munus da-
 tum est, aliis imperatum, vt sequantur.
 Ordinum vero promotiones, tamquam a
 præcone, manipularis præfecti verbis in-
 dicantur; fiuntq; phalanges tum rariores,
 tum densiores : quarum rerum nihil om-
 nino cognitu est difficile. Quod autem
 hæc acies, etiam si turbata fuerit, cum ob-
 uio quouis similiter dimicari possit : id in-
 tellectu facile non est, extraquam iis, qui
 Lycurgi legibus instituti fuerint. Facilli-
 ma sunt & ea Lacedæmoniis factu, que vel
 gladiatoribus per esse difficilia videntur.
 Nam quum in cornu pergunt, sequitur a
 tergo manipularia series. At si phalanx ho-
 stilis ex aduerso interea se ostentauerit,
 manipulario duci denuntiatur, vt ad fron-
 tem † clupeum versus consistat; atque ita
 fit penitus, donec phalanx hostibus aduer-
 sa steterit. Iam si acie ipsorum hoc pacto
 disposita, hostes a tergo venientes adpa-
 ruerint; quælibet series euoluitur, vt for-
 tissimi quiq; semper hostibus oppositi sint.
 Quod si aliquando dux agminis ad latus
 læuum sit, ne tum quidem condicione se
 deteriore esse putant, immo nonnum-
 quam meliore. Nam si qui eos vndique
 cingere conarentur, non versus partes nu-
 das, sed armis munitas eos circumdarent.

Harū sin-
 gule 500
 milites ha-
 bebant.
 Diod. Si-
 cul. lib. 15.

hoc est,
 versus si-
 nistram

Α τῷ τῶ νομίζον ἤκιστα μὲν γυναικεία χρίνω-
 νεῖν, † πολεμικῶτά τῶ δ' εἶναι. καὶ γὰρ τά-
 χιστα λαμπαρῶνται, καὶ ἄλλοτ' ἄλλα ῥυπαί-
 νεται. ἐφῆκε δὲ καὶ κρομμῶν τοῖς ἑσπέρῳ τῶ ἢ
 ἑπικλιῶ ἠλικίαν, νομίζον οὕτω καὶ μείζους
 αὐτῶν, καὶ ἐλδθειωτέρους, καὶ ῥρητέρους
 φαίνεσθαι. οὕτω γὰρ μὲν κατεσκευασμένων
 μόρας μὲν διεῖλεν ἕξ καὶ ἰππέων καὶ ὀπλι-
 τῶν. ἐκάστη δὲ τῶν † πολιτικῶν τέτων μο-
 ρῶν ἕξ ἡ πολέμαρχον ἓνα, λοχαγούς τέσσα-
 ρας, πεντηκροστῆρας ὀκτώ, ἐνωμοτάρχους
 ἑκατάδεκα. ἐκ δὲ τέτων τῶν μορῶν ἄφ' παρ-
 ἐληγήσεως καθίσταται ποτὲ μὲν εἰς ἐνωμοτίας,
 ποτὲ δὲ εἰς βῆς, ποτὲ δὲ εἰς ἕξ. ὁ δὲ οἱ πλείους
 οἴονται, πολυπλοκῶτά τῶν εἶναι τῶν ὀπλοῖς
 λακωνικῶν τάξιν, ὅτι ἐκαστὸν ἑσπέρῳ
 φασὶ τῶ ὄντος. εἰσὶ μὲν γὰρ ἐν τῇ λακωνικῇ
 τάξιν οἱ περὶ τὰς ἀκροτάτας δέχοντες, καὶ ὁ σίγος ἑ-
 καστος πρῶτ' ἔχων, ὅσα δὲ παρέχεσθαι. οὕτω
 δὲ ῥάδ' ἔστιν τῶ τῶν τάξιν μαθεῖν, ὡς ὅστις
 C τῶν ἀνδρῶν ποῖς διδάσκει, ὅσοι εἰς
 αὐτῶν μαρτυροῦν. τοῖς μὲν γὰρ ἠγῆσθαι δέδοται,
 τοῖς δὲ ἔπεισθαι τέτακται. αἱ δὲ ἑσπέρῳ
 ὡς αὐτῶν ἑσπέρῳ κήρυκτος, ἑσπέρῳ τῶ ἐνωμοτάρ-
 χου λόγῳ δηλοῦνται, ἑσπέρῳ τε καὶ βαθυτέ-
 ραι αἱ φάλαγγες γίνονται. τῶν δὲ ἕξ ὅπως
 ποιῶν χαλεπὸν μαθεῖν. ὁ μὲντοι, καὶν παρὰ
 ῥῶσιν, μὲν τῶ ἑσπέρῳ ὁμοίως μάχε-
 σθαι τῶ τῶν τάξιν, ὅτι ἐπὶ ῥάδ' ἔστιν ὅτι μα-
 θεῖν, πάλιν τοῖς ἑσπέρῳ τῶ Λυκουργοῦ νόμον
 D πεπαιδευμένοις. ἡ πορῶτα ἑσπέρῳ δὲ καὶ ἐκείναι
 λακεδαίμονιοι πειροδοί, τὰ τοῖς ὀπλομάχοις
 πρῶτον δοκῶντα χαλεπὰ εἶναι. ὅταν μὲν γὰρ ὅπτι
 κέρως πορῶνται, καὶ τῶ ὅταν δὴ πῆρ ἐνωμο-
 τία ἔπειται· εἰ δὲ ἐν τῶ ποιῆται ἐκ τῶ ἐναν-
 τίου πολεμῖα φάλαγγ' ὅπτι φαῖναι, τῶ ἐνωμο-
 τάρχῃ παρεχῶνται εἰς μέτωπον παρὰ ἀσπίδα
 καθίστασθαι καὶ ἄφ' αὐτῶν οὕτως, ἕξ τ' αὐτῶ
 φάλαγγ' ἐναντία καταστῆ. ἡ γὰρ μὲν οὕτως
 ἐχόντων ἐκ τῶ ὅπτι δὲ οἱ πολέμοιοι ὅπτι φαῖναι
 E σιν, ὅτι ἐλίθηται ἑκαστος ὁ σίγος, ἵνα οἱ κρομμῶν
 ἐναντίοι αἰετῶν πολεμῖοις ὡσιν. ὅτε δὲ ὁ δέχων
 δῶνυμος γίνεσθαι, ἕξ δὲ ἐν τῶ τῶ μενονεκλήν ἠ-
 γῶνται, ἄλλ' ἔστιν ὅτε καὶ πλεονεκλήν. εἰ γὰρ πι-
 νες κυκλῶσθαι ὅπτι χροῖεν, ἐκ αὐτῶ καὶ τῶ γυ-
 μνά, ἀλλὰ καὶ τῶ ὀπλισμένα ἑσπέρῳ δὴ οἰεῖν αὐτῶ
 ἡ δὲ

πολεμῖοι
 καὶ τῶ
 πάλιν
 ἑσπέρῳ
 ὅπτι
 φαῖναι

ἡ δὲ
 ἑσπέρῳ
 ὅπτι
 φαῖναι
 ἡ δὲ
 ἑσπέρῳ
 ὅπτι
 φαῖναι

ἡ δὲ ποτε ἕνεκά τινος δοκῆ συμφέρειν τὸν ἦγε-
 μίονα δδξίον κέρας ἔχιν, φρέφαντες δ' ἀγῆμα
 ἔπι κέρας, ἐξελίθησι τὴν φάλαγγα, ἔστ'
 αὐτὸ μὲν ἠγεμὸν δδξίος ἦ, ἢ δὲ οὐρὰ δῶνου-
 μος γήνηται. ἡ δὲ αὐτὸν τῶν δδξίων πολε-
 μίων τάξις † ἔπι φαίνεται ὅτι κέρας πορθε-
 μίων, οὐδὲν ἄλλο παραματθόνται, ἢ τὸν
 λόχον ἕκαστον ὡς ἄρ' τελεῖρη αὐτίπεσθρον τοῖς
 ἐναντίοις φρέφοισι, καὶ οὕτως αὐτὸν ὅ κατ'
 οὐρὰν λόχος πρὸ δόρυ. ἡ γὰρ μὲν καὶ τῶν
 δῶνουμα πολέμοι παρσίωσιν, ὁ δὲ τῶν
 ἐσθιν, ἀλλ' ἀπαθούσιν, ἢ ἐναντίοις † ἀντι-
 πάλους τῶν λόχους φρέφοισι καὶ οὕτως αὐτὸ
 κατ' οὐρὰν λόχος παρ' ἀσπίδα καθίσταται. ἔ-
 ρω δὲ καὶ ἢ στρατοπεδδύεσθαι ἐνόμισε χεῖ-
 να Λυκοῦργος. ἀλλ' ἡ μὲν γὰρ δ' ἔσθαι γωνίας
 τῶν τετραγώνου ἀρχήσιν εἶ, κύκλον ἐστρα-
 τοπεδδύεσθαι, εἰ μὴ ὅρος ἀσφαλὲς εἴη, ἢ
 τεῖχος, ἢ ποταμὸν ὅπιαθεν ἔχοιεν. φυλακῆς
 γὰρ μὲν ἐποίησε μεθ' ἡμεῖς, τῶν μὲν τῶν
 τὰ ὅπλα εἶσω βλέπούσας. οὐ γὰρ πολεμίων
 ἕνεκα, ἀλλὰ φίλων αὐταὶ καθίστανται. τῶν
 γὰρ μὲν πολεμίοις ἰππεῖς φυλάττοισιν ἀπὸ
 χερσίων, ὡν αὐτὸν πλείους παρορῶεν. εἰ δὲ
 τις παρορῶν ἰππεῖς ἔξω τῆς φάλαγγος, ἐνό-
 μισεν ἔσθαι σκιετῶν παρφυλάττεσθαι, νῦν
 δὲ ἡ δὲ καὶ ἔσθαι ἐξέων, αὐτῶν † τινες συμ-
 παρόντων. δὲ δὲ, ἔχου τῶν δδξίον αἰεὶ * πε-
 ριέναι, δὲ καὶ τῶν δδξίον εἶδέναι, ὅτι τῶν αὐτῶν
 ἕνεκα ὅσιν, οὐδὲ καὶ τῶν δδξίον εἶργουσιν
 ἀπὸ τῶν ὀπλων. καὶ τῶν ἔπι τὰ ἀνακῆσθαι ἀ-
 πτόντας οὐδὲν ἰαμαζῆν, ὅτι οὐτε ἀλλήλων,
 οὐτε τῶν ὀπλων πλέον, ἢ ὅσον μὴ λυπεῖν ἀλ-
 λήλοις, ἀσφῆχονται. καὶ γὰρ τῶν ἀσφα-
 λείας ἕνεκα ποιούσιν. μεταστρατοπεδδύονται
 γὰρ μὲν πυκνὰ, καὶ τῶν σίνεσθαι τῶν πολεμίων
 εἶνεκα, καὶ τῶν ὠφελῆν τῶν φίλοις. καὶ γυμνά-
 ζεσθαι δὲ παρορῶν ἔσθαι τῶν νόμου ἀ-
 πασι λακεδαμονίοις, † ὅσοι ἄρ' αὐτῶν ἔσθαι
 ὡς τε μεγαλοπαρεπέεργι μὲν αὐτοῖς ἐφ'
 ἑαυτοῖς γίγνεσθαι, ἐλθὲν κειωτέργος δὲ τῶν
 ἀλλων φαίνεσθαι. δεῖ δὲ † οὐτε παρσίωσιν,
 οὐτε δρόμον ἐλάσσω ποιέσθαι, ἢ ὅσον αὐτῶν ἢ μό-
 ρα ἐφῆκη, ὅπως μηδεὶς τῶν αὐτῶν ὀπλων πόρ-
 ρω γίγηται. μὲν δὲ τὰ γυμνάσια καθίσταν μὲν ὁ παρῶντος πολέμαρχος κηρύττει, (ἔστ' δὲ τῶν
 τῶν ὡς ἄρ' ἐξέτασις) ὅτι τῶν δὲ δδξίον ποιέσθαι, καὶ τῶν τῶν παρῶντος † ἔσθαι ἔσθαι.

A Si certa de caussa visum aliquando sit ex-
 pedire, vt cornu dextrum ductor obtineat;
 verso in cornu agmine phalangem euol-
 uunt, donec ad dextrā sit ductor, & agmen
 extremum ad laeuam. Rursus si ab hosti-
 bus ad dextram constitutis acies sese ostē-
 derit progrediētium in cornu, nihil agunt
 aliud, quam quod centurias singulas, trire-
 mis instar, hostibus velut obiecta prora,
 conuertunt; qua ratione series ea, quæ ex-
 tremo est in agmine, * hastam versus con-
 stituitur. At si a laeuo latere accesserint ho-
 stes, ne hoc quidem permittunt; sed repel-
 lunt eos, vel aduersas series aduersariis ob-
 uertunt. Qua ratione fit, vt extremi agmi-
 nis series clupeum versus constituatur. Di-
 cam etiam, quo pacto Lycurgus castra ef-
 se meranda censuerit. Nam quia quadra-
 ti agminis anguli sunt inutiles, in orbem
 castra ponebat, extraquam si monte tu-
 ti essent, vel a tergo murum, fluuiumue
 haberent. Excubias quidem diurnas insti-
 tuit, quæ interius castra versus spectarent.
 Nam amicorum, non hostium caussa illæ
 constituuntur. Hostes ab equitibus obser-
 uantur iis e locis, de quibus prospici lon-
 gissime potest. Quod si quis noctu extra
 phalangem progrediatur, a Sciritis ea de
 caussa instituit habendas excubias; & hoc
 tempore præstant id mercenarij milites,
 quibus aliqui Lacones adfunt. Iam quod
 cum hastis semper obuertantur, id scien-
 dum eadem de caussa fieri, ob quam ser-
 uos etiam ab armis arcent. Præterea mi-
 rum videri non debet eos, qui ad naturæ
 necessaria secedunt, neque ab seinuicem,
 neq; ab exercitu longius progredi; quam
 vti caueant, ne sibi mutuo molestiam cre-
 ent. Hæc enim securitatis caussa faciunt.
 Castra sæpius mutant, partim vt hostibus
 detrimentum adferant, partim vt amicis
 profint. Etiam a lege mandatur Lacedæ-
 moniis omnibus, qui expeditionibus in-
 terfunt, vt exercitiis vtātur. Quo fit, vt ipsi
 magis inter se magnanimi euadāt, ac supra
 ceteros indole magis esse liberali videan-
 tur. Locus exercitationis & cursus intra
 id spatium necessario describitur, quousq;
 cohors ipsa pertinet, ne quis ab suis cōmi-
 litonibus recedat longius. Peractis exerci-
 tiis, polemarchus primus vti fedean, per
 præconem edicit, quod quidem iustrationis
 cuiusdam instar est: deinde prandiū vtī
 sumant, ac speculatorem mox dimittant.

id est, versus
sua dextrā

δπφίρη

αιππά-
λοισ

πρὸ

ἡνων συμ-
παρόντων.
* περιέν-
των

ὁσῶν

εἰπ ἄρι-
πατων, εἰπ
δρόμον

ἀπολύε-
σθαι.

Hinc inter se conuersantur milites, ac se
 quiescendo recreant ante vespertina ex-
 exercitia. Secundum hæc per præconem de-
 nunciatur, sumendam esse cœnam: &
 posteaquam hymnos diis cecinerint, qui-
 bus est facta res sacra, armis incubando
 quietem capiendam. Nemo vero miretur,
 tam multa me scribere. Nam minime quis
 a Lacedæmoniis omiffum aliquid reperiat
 in re militari, quod quidem curandum ve-
 niat. Commemorabo etiam, quam Ly-
 curgus regi potestatem & dignitatem in
 exercitu adsignauerit. Primo regem, cin-
 ctum satellitio, cum iis, qui adsunt regi, ci-
 uitas alit. In eius contubernio sunt polem-
 archi, vt semper illi præsto sint communi-
 candorum consiliorum caussa, si quidem
 vsus ita postulet. In eodem regis contu-
 bernio viri præterea tres ex pariù numero
 degunt, qui quidem eis omnia necessaria
 procurant; ne ab vlla impediuntur occu-
 patione, quo minus res bellicas studiose
 tractent. Repetam vero altius, quo pacto
 rex cum copiis in expeditionem domo
 proficiscatur. Primum domi adhuc sac-
 rum Ioui ductori, & adiunctis ei diis fac-
 cit: c si litatum illic fuerit, ignifer siue fe-
 tialis sublato ab ara igne, ad regionis fines
 præcedit, vbi rex Ioui Mineræque rur-
 sum sacrificat. Vbi diis hisce litatum am-
 bobus est, tum deinde limites regionis
 transit. Atque ab his sacris sublatus ignis
 præfertur, & numquam extinguitur, se-
 quente omni hostiarum genere. Quoties
 autem rex sacrificat, primo id crepusculo
 facere occipit, quasi beneuolentiam Dei
 cupiens anteuertere. Adsunt sacrificio po-
 lemarchi, centuriones, quinquagenùm
 præfecti, militum stipendiariorum duces,
 impedimentis præfecti, ex ciuitatum de-
 nique prætoribus cui lubet. Adsunt præ-
 terea duo Ephori, qui nihil illi quidem a-
 gunt curiosius, nisi a rege adhibiti: sed
 considerantes tamen, quid quisque faciat,
 omnes, ceu fieri par est, modestiores red-
 dunt. Posteaquam facta est res sacra, rex
 arcessitis omnibus, quid faciendum sit
 imperat. Quo fit, vt si hæc videas, exi-
 stimes ceteros quidem homines studio
 subitatio rem militarem tractare; Lacedæ-
 monios autem solos reabse bellico-
 rum operum artifices esse. Posteaquam
 rex ducere copias cepit, si quidem hostis
 se nullus ostendat; nemo ipsum præcedit,
 præter Sciritas, & equites exploratores.
 Sin prælium committendum esse putant,

Αὐτὸν τὸν δὲ αὐτὸν ἀναπαύσει
 πρὸ τῆς ἑσπερινῶν γυμνασίων. μετὰ γε μὴν
 ταῦτα δειπνοποιήσασθαι κηρύττεται, καὶ ἐπει-
 δὴν ἄσωσιν εἰς τὰς θεοὺς οἷς αὐτὸν κεκαλλιερηκό-
 τες ὄσιν, ὅτι τῶν ὀπλων ἀναπαύεσθαι. ὅπ-
 δὲ πολλὰ γράφω, οὐ δεῖ θαυμάζειν. ἡκιστα γὰρ
 λακεδαίμονι οἷς ἄν τις τὸ θαλερὸν μέ-
 να ἐν ταῖς στρατιωτικαῖς, ὅσα δὲ ἔπιμελείας.
 διηγήσομαι δὲ καὶ ἐν ὅτι στρατίας ὁ Λυκούρ-
 γος βασιλεὺς δυνάμιν καὶ τιμὴν παρεσκεύα-
 σε. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ ἐπιφρουρῆν βέβηκε ὅτι φρου-
 πόλις βασιλεία καὶ τὰς σὺν αὐτῇ. συσκευο-
 σι δὲ αὐτῷ οἱ πολέμιοι, ὅπως αἰεὶ στυγνοὶ, εἰς
 μάλλον καὶ χειροβουλάσιν, ἐν τῇ δέονται. συ-
 σκηνοδοσι δὲ καὶ ἄλλοι βίης ἄνδρες τῶν ὁμοίων.
 οὗτοι τῶν ἐπιμελουμένων πόρων τῶν ἐπι-
 τηδείων, ὡς μηδεμίαν ἀσχολίαν ἢ ἀλλοίαν τῶν
 πολεμικῶν ἐπιμελεῖσθαι. ἐπιμαλήσομαι δὲ
 ὡς ἔξομασθαι σὺν στρατῷ ὁ βασιλεὺς. θύει
 μὲν γὰρ πρῶτον οἴκῳ ὡς Διὶ ἀγῆπει, καὶ τοῖς
 σὺν αὐτῷ. ἐν δὲ ἐπιμαλήσει καλλιερῆσει, λαβῶν
 ὁ πυρφόρος πῦρ ἀπὸ τῆς βωμοῦ, πρὸς ἡγήσασθαι
 ὅτι τὰ ὅρα τῆς χώρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκείνῳ αὐ-
 θύεται Διὶ καὶ Ἀθηνᾶ. ὅταν δὲ ἀμφοῖν τέτοιον
 ποῖν θεοῖν καλλιερῆσῃ, τότε ἀναβαίνει τὰ ὅρα
 τῆς χώρας. καὶ ὁ πῦρ μὲν ἀπὸ τῶν τῶν ἱερῶν
 πρὸς ἡγήσασθαι οὐ ποτε ἀποσβεῖν ἴσμεν, σφάγια
 δὲ πᾶσι πάντα ἔπειτα. αἰεὶ δὲ ὅταν θύεται, ἔρχε-
 ται μὲν τῶν τῆς ἐπιμαλήσεως, πρὸς ἡγήσασθαι, πρὸς ἡγήσασθαι
 βουλόμενος τὴν τῆς θεοῦ τῆς ἰσχύος. πᾶ-
 ρσι δὲ πρὸς τὴν θύσαν πολέμιοι, λοχα-
 γοὶ, πεντηκονταῖρες, ξένων στρατιάρχαι, στρα-
 τολογοὶ καὶ ἄλλοι, καὶ τῶν ἀπὸ τῶν πό-
 λεων δὲ στρατηγῶν ὁ βουλόμενος. πᾶρσι δὲ καὶ
 τῶν ἐφόρων δύο, οἱ πολυπραγμονοδοσι μὲν
 ὄσιν, ἐν μὲν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἡγήσασθαι ὁραῖνες
 δὲ ὅ, τι ποιῆσαι ἕκαστος, πρὸς ἡγήσασθαι σφραγίσσει, ὡς
 εἰχρῶς. ὅταν δὲ τελεσθῇ τὰ ἱερά, ὁ βασιλεὺς
 πρὸς ἡγήσασθαι πρὸς ἡγήσασθαι, πρὸς ἡγήσασθαι τὰ ποιη-
 τέα. ὡς ἡ ὁραῖν ταῦτα ἡγήσασθαι αὐτὸν, τὸν μὲν ἄλ-
 λους ἀποσβεῖσθαι εἰς τὴν στρατιωτικῶν, λακε-
 δαίμονες δὲ μάλιστα ἐν τῇ τεχνίσει τῶν πολε-
 μικῶν. ἐπεὶ δὲ μὲν ἡγήσασθαι ὁ βασιλεὺς, ἐν
 μὲν μηδεὶς ἐναντίος φαίνεται, ἔδειξεν αὐτὸν ὁ-
 ρᾶν πορεύσασθαι. πλὴν οἰεῖται, καὶ οἱ ποροερευώ-
 μενοι ἰππῶν ἐν δὲ πολεμῶν οἰεῖται ἔσεσθαι
 λαβῶν

ne ab exteris ciues improbitatem ac defidiam haurirent. Nunc mihi constat eos, qui loco videntur apud ipsos esse principe, studiose in hoc incubuisse; vt numquam non apud exteros urbium praefecti essent. Fuit item aliquando tempus, quum id operam dabant, vt principatu digni essent: nunc id magis enituntur, vt imperent, quã vt imperio digni sint. Itaque fit, vt Graeci, qui olim Spartam profecti Lacedaemonios orabant, vt duces aduersus illos essent, qui iniuste agere viderentur, nunc magna ex parte seipfos ad impediendum cohortentur, ne ad Lacedaemonios rerum summa redeat. Neque vero mirum videri debet, quod in has reprehensiones incurrant; quando palam est, eos neque Apollini, neque Lycurgi legibus parere. Labet etiam commemorare, quæ pacta se auctore Lycurgus inter regem & ciuitatem esse voluerit. Nam solus hic principatus in eodem permanet statu, quo fuit ab initio: ceteras administrationum publicarum formas vel immutatas, vel etiam nunc aliquis mutari comperiat. Sanxit igitur, vt rex pro salute ciuitatis rem diuinam in omnibus sacris publicis faceret, veluti qui ortus a Deo esset. Idem quocumq; ciuitas militum copias mitteret, ducis vt munere fungeretur. Adtribuit hoc quoque, vt de victimis caesis honoris causa quædam ipse caperet. Præterea tantum agri eximij multis in vrbibus finitimis ad vsum regis secreuit, vt mediocrium quidem illi facultatum copia non desit, non tamen opibus antecellat. Atq; vti reges etiam foris aliorum vti contubernio possent, ad hoc eis tabernaculum publicum ordinauit, eumq; honorem illic addidit, vt in cæna duplex ipsis portio cederet: non id quidem, vt duplo plus, quam alij, vorarent; sed vt aliquid inde honoris causa dare alij possent, cui libuisset. Præterea regi vtriq; potestatem deligendi contubernales binos concessit, quos Pythios vocant. Permisit etiam, vt de omnium scrofarum partu porcū acciperet, ne vquam rex victimis careret, si qua in re Dij cõsulendi essent. Propter domum regiam stagnum aquæ copiam suppeditat. quod quidem ad multa per esse vtile, magis intelligunt ij, qui eo carent. Etiam de sella regi adsurgunt omnes, exceptis Ephoris, quum in sellis Ephoricis confident. Mensibus singulis iureiurando se inuicem adstringunt, Ephori quidem nomine ciuitatis, rex autē suo. Regis iusiurandum est, regnū se gesturum ex praescripto legum latarum:

A ὅπως μὴ ῥαδὺργίας οἱ πολῖται ἀπὸ τῶν ξένων ἐμπίπλαντο· νῦν δὲ ὅτιτα μὲν τὸς δοκρυῶτας πρὸς τὸς ἐσπουδακῶτας, ὡς μηδέποτε παύονται ἀμύζοντες ἐπὶ ξένης. καὶ ἡ μὲν ὅτε ἐπεμελουῦτο, ὅπως ἀξιοὶ εἴεν ἡγήσασθαι· νῦν δὲ πολὺ μᾶλλον παραμαίβονται, ὅπως ἀξιοὶ εἴεν ἡγήσασθαι. τοιγαροῦν οἱ Ἕλληες πρῶτον μὲν ἰόντες εἰς λακεδαίμονα, ἐδέοντο αὐτῶν ἡγήσασθαι ἐπὶ τὸς δοκρυῶτας ἀδικῆναι· νῦν δὲ πολλοὶ

B ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ἀλλήλους ἐπὶ τῷ ἀδικεῖν ἀμαρτάνονται· ἀλλὰ πάλιν αὐτοῖς. ὁ δὲ μὲν μὲν τοὶ δὲ θαυμάζοντες τῶν ἐπιφύγων αὐτοῖς γιγνομένων, ἐπὶ τῷ φαίεσθαι εἰσιν οὔτε τὰ θεῶν πεφθόμενοι, ἔτι τοῖς Λυκουργίου νόμοις. βυλομαχῶν, ἀσβασιλῆος πρὸς τὴν πόλιν σιωπῆρας ὁ Λυκουργῶς ἐποίησε, διηγήσασθαι. μόνη γὰρ δὴ αὐτῆ ἀρχὴ ἀγαθὴ οἶα πρὸς τὸ ἀρχῆς κατεστάθη· τὰς δὲ ἄλλας πολιτείας ὅσοι αἰτίς μετακινήσασθαι, καὶ ἐπὶ καὶ νῦν μετακινουμένης. ἐ

C θηκε γὰρ ἦεν μὲν βασιλέα τὸ πρὸς τῆς πόλεως τὰ δημόσια ἀποδοῦναι, ὡς ἀπὸ τῶ θεοῦ οἶα· καὶ γραπτῶν ὅσοι αἰτῆ πόλις ἐκπέμπη, ἡγείσασθαι. ἔδωκε δὲ καὶ γέρας ἀπὸ τῶν θυομένων λαμβάνειν, καὶ γὰρ τε ἐν πολλῶν τῶν περὶ οἰκῶν πόλεων ἀπέδειξεν ἄξιον τοσαύτω, ὥστε μήτε δεῖσθαι τῶν μετρίων, μήτε πλούτων ὑπερφέρειν. ὅπως δὲ καὶ οἱ βασιλῆες ἔξω σκηνοῖεν, σκηνοῦν αὐτοῖς δημοσίαν ἀπέδειξεν· καὶ δημοσίαν γὰρ ἐπὶ τῶν δειπνῶν ἐτήμησεν, ἕχονα διπλάσια καταφάρσκειν, ἀλλ' ἵνα καὶ ἀπὸ τῶνδε τιμῆσαι ἔχοιεν τὴν εἴτινα βούλοιντο. ἔδωκε δὲ αὐτῶν καὶ συσκήνοισι δῶνα ἑκατέρωθεν πρὸς ἐλεῖσθαι, οἱ δὲ καὶ πύθοιο καλοῦνται. ἔδωκε δὲ καὶ πασῶν τῶν σωῶν ἀπὸ τοῦ χροῖον λαμβάνειν, ὡς μήποτε ἀπρήσσει βασιλῆς ἱερῶν, ἡ τὴν δεηθῆναι τοῖς συμβουλεύσασθαι. καὶ πρὸς τῆ οἰκίᾳ δὲ λίμνη ὕδατος ἀφθονίαν παρέχει. ὅτι δὲ καὶ τὸ πρὸς πολλὰ χρησίμων, οἱ μὴ ἔχοντες αὐτὸ μᾶλλον γιγνώσκουσιν. καὶ ἔδρας ὅτι πρῶτες ὑπαίτανται βασιλῆς, πλὴν ὅσοι ἔφοροι ἀπὸ τῶν ἐφορευκῶν διφρων. καὶ ὄρκους ὅτι ἀλλήλους καὶ μὴ ἀποποιῶνται, ἔφορον μὲν ὑπὸ τῶν πόλεως, βασιλῆς δὲ ὑπὸ ἑαυτῶν. ὁ δὲ ὄρκος ἐστὶ τῶν μὲν βασιλῆς, καὶ τὸς τῆς πόλεως καὶ μὲν νόμοις βασιλεύσειν· τῆ δὲ

Fragmentary text from the adjacent page, including the word 'XEN' and other illegible characters.

τῆ δὲ πόλι, ἐμπεδορκουῶτος ἑκείνου ἀστυφέ-
λικτον τὴν βασιλείαν παρέξην. αὐτὰ μὲν οὖν
αἱ τιμὰ οἴχοι ζῶντι βασιλεῖ δέδονται, ὁ δὲν τι
πολὺ ὑπερέρουσα τῶν ἰδιωτικῶν. οὐ γὰρ
ἐβελήθη ἕτε τοῖς βασιλευσσι τυραννικὸν φρο-
νημα παρὰ τῆσιν, οὔτε τοῖς πολίταις φρόνον
ἐμποῖησιν τὴν δυνάμεως. αἱ δὲ τελευτήσαντι
ὑμῶν βασιλεῖ δέδονται, τῆ δὲ βούλονται δηλοῦν
οἱ Λυκούργου νόμοι, ὅτι οὐχ ὡς αἰθερόπους,
ἀλλ' ὡς ἥρωας τὸς λακεδαίμωνιων βασιλεῖς
παρετετιμήκασιν.

ciuitatis, conseruatiram se regnum ipsius
inconcussum, si quidem iusiurandum hoc
sancte seruaret. Atque hi honores in patria
regi, quam diu uiuit, concessi sunt; non illi
certe multum priuatorum honoribus po-
tiores. Etenim neque regibus animos ad-
dere tyrannicos uoluit, neque ciuibus eo-
rum potestatem inuisam reddere. Qui au-
tem regi mortuo concessi sunt honores,
iis Lycurgi leges indicare uolunt, non
se Lacedæmoniorum reges ut homines,
sed tamquam heroas honore eximio ad-
fecisse.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
ΠΟΛΙΤΕΙΑ
XENOPHONTIS ATHENIEN-
SIVM RESPVBICA.

ΕΠΙ τῆ ἀθηναίων πο-
λιτείας, ὅτι μὲν εἴλοντο
τῶτον τὸ ἔργον τὴν πολι-
τείας, ὅσκι ἐπαμῶν ἀφ' ἧ
τόδε ὅτι τῶν ἐλάττω, οἱ
εἴλοντο τὸς ποιητοῖς ἀ-

AM in Atheniensium
republica, quod eam
reipublicæ formam se-
quuti sint, propterea nō
laudo; quia dum illā pre-
tulerunt aliis, improbos
homines meliori esse

Lucule-
tius hac
quoq; red-
dita.

μῆνον παρὰ τῆν, ἢ τὸς χρενοῖς. ἀφ' ἧ μὲν οὖν
τὸ ἐκ ἐπαμῶν. ἐπεὶ τῶν ἕτως ἐδοξεν αὐ-
τοῖς, ὡς δὲ ἔλαττω τὴν πολιτείαν, καὶ τὰλλα
ἐλαττωσάντων, ἀδοκῶσιν ἀμῶν τῶν αἰ-
λοῖς ἔλλησι, τὴν ἀποδείξω. παρῶτον μὲν ἔν τῷ
ἐργῷ, ὅτι δικαίως αὐτοῖσι καὶ οἱ πένητες καὶ οἱ δῆμος
πλέον ἔχῃ τῶν ἡμῶν καὶ τῶν πλεονέκων, ἔλαττω δὲ,
ὅτι οἱ δῆμος ἔστιν ὁ ἐλαττωσάντων τῶν ναῦς, καὶ οἱ δὲ
ναυμῶν παρὰ τῆν πόλιν, καὶ οἱ κυβερνήται, καὶ οἱ
κελευσταί, καὶ οἱ πεντηκόνταρχοι, καὶ οἱ παρὰ τῆ-
ται, καὶ οἱ ναυπηγοί, ἔτι εἰσὶν οἱ τῶν δυνάμιν πε-
ειπέντες τῆ πόλιν πολὺ μάλλον, ἢ οἱ πολί-
ται, καὶ οἱ ἡμῶν, καὶ οἱ χρενοῖς. ὅτι οὖν τῶν ἕτως
ἔχῃ, δοκῶν δίκαιον εἶναι, πᾶσι τῶν ἕχῃ με-
τῆναι, ἐν τε τῶν κλήρων καὶ ἐν τῆ χρεονομίᾳ. καὶ
λέγῃν ἕχῃ τῶν βυλομῶν τῶν πολιτῶν. ἐπεὶ τῶν
ὅποσα μὲν σωτηρίαν φέρουσι τῶν ἕχῃ, χρε-
σαι ἔσται καὶ μὴ χρεσαι, ἢ κίνδυνον τῶν δῆμῶν ἀ-
παρῆ, τῶν μὲν τῶν ἀρχῶν ὁ δὲν δῆται ὁ δὲ ἡ-
μος μετῆναι, ἕτε τῶν στρατηγικῶν κλήρων οἶον
σφίσι χρεῖται μετῆναι, οὔτε τῶν ἰσπαρχῶν.

condicione, quam bonos, maluerunt. Atq;
hæc causa est, quamobrem eos non lau-
dem. Quia uero probatæ sunt eis hæ ratio-
nes, equidem ostendam, rempublicā eos
suam incolumem conseruare, atq; etiam
alia perficere, in quibus aberrare Græcis
ceteris existimentur. Primum igitur hoc
dicam, merito pauperes ac plebem ibi plus
posse, quam nobiles & diuites, idq; ob hæc
causam; quod plebs & rem naualem ex-
pediat, & potentiam ciuitati conciliet: ad-
eoque gubernatores, & incitatores naua-
rum, & quinquaginta remigibus præfecti,
& proretæ, & nauium fabricatores illi ipsi
sunt, qui multo magis reipublicæ poten-
tiam amplificauerunt, quam ciues, quam no-
biles, quam homines frugi. Hæc quum ita
se habeant, æquum esse uidetur, ut omnes
magistratum dignitatumque participes
fiant, siue per sortem, seu per suffragium;
utq; cuius ciuium dicere liceat, qui quidē
uelit. Deinde quotquot magistratus, siue
superiores, seu inferiores, toti populo vel
salutis, vel periculorum auctores sunt, eo-
rum uti particeps sit vulgus, non est ne-
cesse: neque plebs sortes prætorias, neq;
præfecturas equitum ad se pertinere putat.